

Förhållandet mellan företrädaransvar för skatteskulder och F- skuldsanering

– En utredning om förhållandet och samexistensen av
företrädaransvar för skatteskulder och Lag (2016:676)
om skuldsanering för företagare

*The relationship between vicarious liability for tax and
debt restructuring for entrepreneurs*

*– An investigation into the relationship of vicarius
liability for tax and the Law (2016:676) on debt
restructuring for entrepreneurs*

Jasmina Sehic

Handledare: Herbert Jacobson

Examinator: Anders Holm

Sammanfattning

I Sverige bedrivs idag en näringspolitik som lägger betydande fokus på ett konkurrenskraftigt och dynamiskt näringsliv och anses utgöra grunden för att skapa fler, nya och bättre jobb i hela landet. De stora företagen är viktiga för sysselsättningen, men det är främst i de små och medelstora företagen som de nya jobben skapas. Näringspolitikens fokus ligger på att få fler att driva egen verksamhet och våga sig på entreprenörskap. Lag (2016:676) om skuldsanering för företagare (FSksanL), är ett resultat av den bedrivna näringspolitiken och syftar till att möjliggöra ekonomisk rehabilitering, för ärliga och seriösa företagarna som har misslyckats.

Vid sidan av den företagsfrämjande näringspolitiken, pågår idag en samhällsdebatt om det skatterättsliga företrädaransvaret. Av praxis är utvisat att det är tillräckligt att en företrädare har varit sen med att vidta erforderliga avvecklingsåtgärder, för att kunna bli personligt betalningsskyldig. Någon större hänsyn tas inte till den bakomliggande anledningen till förseningen. Staten genom Skatteverket kan idag, välja mellan att aktualisera ansvar antingen genom aktiebolagslagen (2005:551) (ABL) eller genom skatteförfarandelagen (2011:1244) (SFL). I SFL till skillnad från ABL, innehar staten en särställning i borgenärshänseende, vilket har kritiserats av bland annat näringslivsorganisationerna Svenskt Näringsliv och Företagarna.

Uppsatsen består av en djupare utredning av vilken inverkan företrädaransvar enligt SFL och 25 kap. ABL har på en ansökan om F-skuldsanering. Utredningen består av att granska lagarna och dess bakomliggande syften, för att sedan ställa resultaten mot varandra och därefter redogöra för hur dessa förhåller sig till den svenska näringspolitiken och dess mål. Syftet med att granska företrädaransvarets inverkan vid F-skuldsanering är att utifrån ett F-skuldsaneringsperspektiv, bidra till den samhällsdebatt som idag bedrivs om det skatterättsliga företrädaransvaret.

Uppsatsens slutsats visar att ett företrädaransvar enligt både ABL och SFL, idag utgör hinder för en gäldenär att beviljas F-skuldsanering för samtliga skulder i dennes ansökan. Det föreligger en något mildare syn på företrädaransvar enligt ABL och det ges ett större utrymme att se på omständigheterna i det enskilda fallet, än vad gäller företrädaransvar enligt SFL. Sistnämnt ansvar ska alltid ses som en indikation på att företagaren har drivit sin verksamhet på ett icke försvarbart sätt. Även den situation då ansvaret ännu inte är fastställt, men det finns en pågående utredning, utgör hinder för beviljande av F-skuldsanering. Det hårda synsättet på

företrädaransvarsskulder är förenligt med FSksanL:s främsta bakomliggande syfte: att enbart omfatta de ärliga och seriösa företagarna. Problemet ligger däremot i att, detta hinder inte enbart sällar bort de som är att anses ha agerat illojalt i sitt företagande, utan även de företagare som vid bortseende av företrädaransvaret, i övrigt kan anses ha drivit sin verksamhet på ett lojalt och försvarbart sätt. SFL ställer upp krav på oaktsamhet eller uppsåt, ändå tas ingen hänsyn till hur företagaren har agerat för att följa gällande regler. Att helt slopa ansvaret, som bland annat Svenskt Näringsliv förespråkar, är enligt min mening en alldeles för drastisk åtgärd. Sett utifrån ett F-skuldsaneringsperspektiv, krävs i dagsläget en viss ändring av reglerna om skatterättsligt företrädaransvar, främst vad gäller bedömningen av rekvisitet grov oaktsamhet.

Förkortningar och begrepp

ABL	Aktiebolagslag (2005:551)
Ekon. dr.	Ekonomie doktor
FL	Förvaltningslag (1986:223)
FrekL	Lag (1996:764) om företagsrekonstruktion
FSksanL	Lag (2016:676) om skuldsanering för företagare
HD	Högsta domstolen
HFD	Högsta förvaltningsdomstolen
KFM	Kronofogdemyndigheten
NJA	Nytt juridiskt arkiv
RF	Kungörelse (1974:152) om beslutad ny regeringsform
RH	Rättsfall från hovrätterna
RÅ	Regeringsrättens årsbok
SBL	Skattebetalningslag (1997:483)
SFL	Skatteförfarandelagen (2011:1244)
SkBrL	Skattebrottslag (1971:69)
SksanL	Lag (2016:675) om skuldsanering
SKV	Skatteverket
SOU	Statens offentliga utredningar
TR:n	Tingsrätten
UBL	Uppbördslagen (1953:272)

Skatterättsligt företrädaransvar företrädaransvar enligt Skatteförfarandelag
(2011:1244)

Innehållsförteckning

1. Inledning	7
1.1 Problembakgrund.....	7
1.2 Frågeställning	9
1.3 Syfte	9
1.4 Metod och material.....	10
1.5 Avgränsning	12
1.6 Disposition	12
2. Företrädaransvaret	13
2.1 Inledande ord	13
2.2 Bakgrund till det skatterättsliga företrädaransvaret.....	13
2.3 Företrädaransvaret i SFL	15
2.3.1 Inledande ord.....	15
2.3.2 Processen vid skatterättsligt företrädaransvar	16
2.3.3 Statistik.....	17
2.4 Regelverket för skatterättsligt företrädaransvar	17
2.4.1 Syftet med det skatterättsliga företrädaransvaret	17
2.4.2 Ansvarsreglerna i SFL.....	18
2.4.3 Befrielsegrunderna i SFL	19
2.4.4 Överenskommelse enligt 59 kap. 19 § SFL	19
2.5 Bedömningen av de subjektiva rekvisiten i 59 kap. SFL	20
2.6 Företrädaransvaret i ABL	22
2.6.1 Regelverket bakom företrädaransvaret i ABL	22
2.6.2 Befrielsegrund och bevisbörda för företrädaransvar i ABL.....	24
2.7 Ansvarsreglernas syften och dess inbördes förhållande	24
3. F-Skuldsanering	26
3.1 Bakgrund till skuldsaneringsförfarandet	26
3.2 F-skuldsaneringsförfarandet	26
3.2.1 Inledande kommentar	26
3.2.2 Syftet med F-skuldsanering.....	27
3.3 Regelverket.....	28
3.3.1 Villkor för att beviljas F-skuldsanering	28
3.3.2 Moralkraven inom F-skuldsaneringsförfarandet.....	29
3.3.3 Kravet på seriöst företagande.....	30
3.3.4 Företrädaransvar enligt ABL som grund för misskötsamhet inom F-skuldsanering	30
3.3.5 Synen på misskötsamhet gentemot staten	31
3.3.6 Skatterättsligt företrädaransvar enligt SFL som grund för misskötsamhet inom F-skuldsanering.....	32
3.4 Skälighet	33
3.4.1 Allmänt om skälighet enligt 10 § FSksanL.....	33
3.4.2 Skälighetsbedömningen i skuldsaneringspraxis.....	34
3.5 Skulder som omfattas av en F-skuldsanering	34
3.5.1 Allmänt.....	34
3.6 Avslagsbeslut från KFM	35
3.6.1 Inledande kommentar	35
3.6.2 Avslag på ansökan om F-skuldsanering, där företrädaransvaret haft en betydande inverkan	36
3.6.3 Avslag på ansökan om F-skuldsanering, på grund av ännu inte fastställt företrädaransvar	36
4. Uppfattningen om företrädaransvaret i samhället	38
4.1 Inledande kommentarer	38
4.2 Svenskt Näringsliv	38
4.3 Daniel Wiberg, Företagarna	39

4.4 SOU 2016:72, Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet	40
5. Diskussion	42
5.1 Innebär en företrädaransvarsskuld ett hinder för en gäldenär att beviljas F-skuldsanering?	42
5.1.1 Vilken gäldenärskategori enligt 6 § FSksanL, faller en gäldenär med en företrädaransvarsskuld in under?	42
5.1.2 Omfattas en företrädaransvarsskuld av F-skuldsanering?.....	42
5.1.3 Bedömningen av försvarligt bedrivande av näringsverksamhet	43
5.1.4 Bedömning av skälighet att bevilja F-skuldsanering	44
5.1.5 Vilken inverkan har ett företrädaransvar enligt ABL, på en ansökan om F-skuldsanering?44	44
5.1.6 Vilken inverkan har ett företrädaransvar enligt SFL, på en ansökan om F-skuldsanering? 45	45
5.1.4 Beslut om avslag från KFM	46
5.2 Kritiken från remissinstanserna	47
5.2.1 Inledning	47
5.2.2 Det skatterättsliga företrädaransvaret bör inte slopas, utan ses över	47
5.3 Intresseavvägningen	49
5.4 Fallet HFD 2015 ref 58	50
6. Slutsats	52
Källförteckning	54
Bilaga 1.....	57
Bilaga 2.....	62

1. Inledning

1.1 Problembakgrund

Den svenska näringspolitiken har under senare år präglats av en drivkraft och vilja att stärka företagande och entreprenörskap i landet.¹ Flera olika åtgärder har vidtagits i syfte att uppmuntra företagande i fåmansaktiebolagsform, varav avskaffandet av revisionsplikten för små företag samt sänkningen av aktiekapitalet från 100 000 kr till 50 000 kr, utgör några av dessa. Även reglerna i ABL, om begränsat personligt betalningsansvar för bolagets aktieägare och företrädare syftar till att stimulera kapitalbildning och risktagande, vilket i sin tur bidrar till en ökad ekonomisk tillväxt. Varje inskränkning som görs i den grundläggande principen om begränsat betalningsansvar måste därför vägas noga mot risken för en minskad benägenhet att starta, driva och utveckla aktiebolag.²

Ett ansvar som strider mot principen om begränsat betalningsansvar är företrädaransvaret för skatt. Sedan 1950-talet har det i Sverige funnits skatterättsliga regler om ansvar som kan åläggas juridiska personers ställföreträdare. Några som idag är ytterst aktuella är reglerna om företrädaransvar i 59 kap. SFL och 25 kap. ABL. Genom dessa regler kan en företrädare för en juridisk person bli personligt betalningsansvarig för den juridiska personens obetalda skatteskulder. Här sker avsteg från den grundläggande principen om delägarnas ansvarsfrihet. Reglerna i 59 kap. SFL och 25 kap. ABL syftar till att säkra att borgenärerna däribland staten, ska få betalt för sina fordringar när ett bolag eller annan juridisk person inte kan betala.³ Många gånger rör det sig om så stora skatteskulder att företagaren som blivit personligt betalningsansvarig, till slut hamnar i en bestående betalningsoförmåga.⁴

En fysisk person som går i personlig konkurs blir inte fri från sina skulder vid konkursens avslutande. Denna omständighet balanseras i den svenska insolvensrätten av möjligheten till skuldsanering. I det fall en fysisk person har drivit näringsverksamhet i bolagsform innebär en konkurs av bolaget till viss del att vissa fordringar inte längre kan göras gällande mot själva bolaget eftersom det upphör att existera. Företagaren kan däremot ha ådragit sig ett personligt betalningsansvar exempelvis genom företrädaransvar eller borgensåtagande. Dessa typer av ansvar aktualiseras vanligen vid eller efter bolagets konkurs. Gälldenärerna i fråga har således

¹ Regeringen, Mål för näringspolitik, hämtad 2/11 2017.

² Simon-Almendal, T, Företrädaransvar, upplaga 1:1, Norstedts juridik 2015, sid 15.

³ Ibid.

⁴ Prop. 2015/16:125 sid 173.

dragit på sig personliga skulder med anknytning till näringsverksamheten vilket kan innebära att de behöver genomgå en skuldsanering för företagare, kallat F-skuldsanering.⁵

F-skuldsanering är ett nytt skuldsaneringsförfarande som tillsammans med den nya skuldsaneringslagen, Lag (2016:675) om skuldsanering (SksanL) infördes under år 2016. Tidigare, särskilt under 1994-års skuldsaneringslag, har gäldenärgruppen företagare stött på betydande svårigheter att beviljas skuldsanering. Den enda möjligheten en företagare hade till att beviljas skuldsanering, genom att upphöra med sitt engagemang och avvecklade sin fungerande verksamhet för att därefter ansöka om skuldsanering.⁶ Genom införandet av FSksanL har möjligheterna för denna gäldenärsgroup utökats och dessa kan idag välja mellan de båda skuldsaneringsförfarandena.⁷ Syftet med F-skuldsanering är att skydda de ärliga företagarna från de hårda privatekonomiska konsekvenserna av entreprenörskapet och genom detta, för befintliga och presumtiva företagare signalera om en minskad risk med företagande, vilket i sin tur ska medföra positiva tillväxteffekter.⁸

Det föreligger vissa betydande skillnader mellan F-skuldsanering och skuldsanering, varav en är att det i FSksanL ställs höga krav på att verksamheten ska ha bedrivits på ett seriöst och försvarbart sett.⁹ I förarbetena till FSksanL diskuteras därför företrädaransvarets betydelse vid bedömningen av seriöst företagande och det konstateras att ett ådömt företrädaransvar i vissa fall innebär en presumtion om att företaget har drivit på ett icke försvarbart sätt.¹⁰ Det är därför inte självklart vilken inverkan en företrädaransvarsskuld har vid bedömningen.

Reglerna om skatterättsligt företrädaransvar syftar till att det allmänna ska få betalt när den juridiska personen inte klarar av att betala, medan reglerna om F-skuldsanering, syftar till att ekonomiskt rehabilitera den fysiska personen och samtidigt minska de ekonomiska riskerna med företagande. Reglerna om företrädaransvar i SFL kan, särskilt som praxis har utvecklat motverka syftet med F-skuldsanering. I många fall har en företagare som ansöker om skuldsanering skatteskulder, ibland avseende företrädaransvar. De olika ärendena handläggs av olika institut. F-skuldsaneringsärenden handläggs i första hand av Kronofogdemyndigheten

⁵ Prop. 2015/16:125 sid 173.

⁶ A.a., sid 111.

⁷ A.a., sid 142.

⁸ SOU 2014:44 sid 185.

⁹ 9 § Lag (2016:676) om skuldsanering för företagare och Prop. 2015/16:125 sid 175.

¹⁰ Prop. 2015/16:125 sid 122.

(KFM) och vid överklagande av de allmänna domstolarna. Mål om företrädaransvar handläggs av förvaltningsdomstolar. Det är därför av intresse att utreda frågan om vilken inverkan en företrädaransvarsskuld har vid ansökan om F-skuldsanering samt hur reglerna om företrädaransvar förhåller sig till FSksanL och den svenska näringspolitiken?

1.2 Frågeställning

- Utgör företrädaransvar enligt 59 kap. SFL och 25 kap. ABL ett hinder för en gäldenär att beviljas F-skuldsanering?
- Hur förhåller sig reglerna om företrädaransvar i 59 kap. SFL samt 25 kap. ABL till reglerna om F-skuldsanering och den svenska näringspolitiken?
- Finns det något behov av att ändra eller avskaffa det skatterättsliga företrädaransvaret i och med införandet av F-skuldsanering?

1.3 Syfte

Syftet med uppsatsen är att utreda vilken inverkan ett företrädaransvar enligt 59 kap. SFL samt 25 kap. ABL har vid en ansökan om F-skuldsanering. I nuläget pågår bland flera samhällsintressenter en debatt om det skatterättsliga företrädaransvaret och om det bör slopas helt eller ses över. Uppsatsen syftar vidare till att tillföra debatten om det skatterättsliga företrädaransvaret en granskning av problemet, sett utifrån ett F-skuldsaneringsperspektiv.

Reglerna om skuldsanering för företagare är relativt nya och det finns ännu ingen domstolspraxis på området. I nuläget finns ett antal beslut om avslag från KFM, som grundas på att gäldenären har haft en företrädaransvarsskuld. Det har i dock inte skett några överklaganden till domstol av dessa typer av avslag ännu. Rättsläget är således fortfarande inte helt klart eftersom det inte finns praxis som visar hur en domstol skulle döma i ett sådant överklagande. Uppsatsens syfte är därför vidare att utreda, vilka chanser en gäldenär har vid överklagande av avslag om F-skuldsanering som grundas på företrädaransvar.

Uppsatsen är riktad till juridikstuderande och verksamma jurister, som har ett intresse för F-skuldsanering och företrädaransvar. Vidare riktar sig uppsatsen även till övriga parter som har ett intresse av eller deltar i, debatten om det skatterättsliga företrädaransvaret.

1.4 Metod och material

Reglerna om företrädaransvar främst vad gäller SFL:s regelverk, kommer att granskas utifrån ett näringspolitiskt perspektiv, i syfte att utreda hur företrädaransvaret förhåller sig till politiken och dess mål. På så sätt skapas en grund för att kunna utreda om reglerna är förenliga med samhällets utveckling eller om de bör ändras eller kvarstå.

För att klarlägga hur regelverken förhåller sig till varandra samt till den svenska näringspolitiken, kommer den rättsdogmatiska metoden att användas. Den rättsdogmatiska metoden innebär att juristen inom olika juridiska områden söker svar på frågor om innehållet i gällande rätt.¹¹ I denna uppsats kommer dessa svar att sökas inom främst civilrätt och offentlig rätt. Grunden för den rättsdogmatiska metoden utgörs av rättskällorna, med tillämpning av den så kallade rättskällevärdsläran. Med rättskällevärdsläran avses läran om vilka rättskällor, hierarkier, principer och tolkningar som kan aktualiseras vid en tillämpning av rätten. I det svenska rättssystemet betraktas lagen som den främsta rättskällan. För att lagen ska kunna tolkas erfordras dock kompletterande kunskap och förståelse, vilket huvudsakligen återfinns i förarbeten, prejudikat och doktrin.¹²

För att kunna besvara frågeställningen, kommer först en genomgripande redogörelse av lagarna samt dessas bakomliggande syften att ske. Uppsatsen tar främst fokus på en granskning av ABL, SFL och FSksanL. Med rättskällevärdsläran och dess regler om rättskällornas hierarki som grund, kommer inledningsvis en djupare granskning av lagarna och dessas innebörd att ske. Offentligt tryck i form av propositioner och betänkanden kommer att granskas för att utreda lagarnas motiv och bakomliggande syften. Fokus kommer främst att läggas på Prop. 2015/16:125 och SOU 2014:44. Även praxis i form av rättsfall, utgör en betydande del av uppsatsen. Syftet med de rättsfall som behandlas i uppsatsen, är att visa hur domstolen har resonerat inom olika frågor och på så sätt inhämta vägledning för frågeställningen. Viss praxis på företrädaransvarsområdet kommer att användas för att sätta en verklighetstrogen situation i ett F-skuldsaneringsperspektiv, i syfte att se hur gäldenären i fallet hade bedömts vid en ansökan om F-skuldsanering. För att vidare kunna visa hur KFM resonerar i dagsläget, kommer två beslut om avslag på grund av företrädaransvar, att behandlas. Dessa beslut kommer att utgöra en central del av analysen och återfinns i Bilaga 1 och Bilaga 2.

¹¹ Lehrberg, B, Praktisk juridisk metod, upplaga 9:1, Iusté 2016, sid 32.

¹² Kuhlin - Olsson, K, Juridikens fundament, upplaga 6, Jure förlag 2011, sid 54.

Den primära juridiska litteraturen i uppsatsen är *Företrädaransvar* av Teresa Simon-Almendals samt *Personligt ansvar* av Kent Löfgren m.fl. Simon-Almendal är docent i finansrätt och hennes bok *Företrädaransvar* (2015) utgör en omfattande och aktuell källa till bakgrunden och den praktiska tillämpningen av reglerna om företrädaransvar. *Personligt ansvar* (2016) av Kent Löfgren m.fl. är likaså en aktuell källa till hur reglerna om företrädaransvar tillämpas.

Slutligen kommer uttalanden från Svenskt Näringsliv och Företagarna via Daniel Wiberg, att granskas i uppsatsen. Både Svenskt Näringsliv och Företagarna är remissinstanser i Prop. 2015/16:125, som har uttryckt att de anser att det skatterättsliga företrädaransvaret behöver slopas eller ses över. I propositionen framgår dock inte varför remissinstanserna anser att det skatterättsliga företrädaransvaret bör slopas eller ses över. Med anledning av detta kommer rapporten *Skatterättsligt företrädaransvar – fiskal gräddfil utan legitimitet?* utgiven av Svenskt Näringsliv samt debattartikeln *Missa skatten med en dag kan räcka för fällning* skriven av Daniel Wiberg för Svenska Dagbladet, att användas för att ytterligare framställa och granska de argument som nämnda remissinstanser framhåller i debatten om det skatterättsliga företrädaransvaret.

Vid granskningen av de argument som Svenskt Näringsliv och Företagarna framhåller kommer en något annorlunda metod att användas, nämligen den rättsanalytiska metoden. Claes Sandgren anser att den rättsvetenskapliga praktiken utmärks av en ganska fri argumentation, där argument för och emot en viss lösning på en fråga vägs mot varandra. Den analys som görs kan vara mer eller mindre bunden till rättskällorna och inbegriper ofta resonemang om de effekter en viss lösning får, samt en kritisk granskning av rättsläget. Det handlar inte om att finna svar inom ett avgränsat system med ett fast och givet innehåll, utan systemet är öppet mot omvärlden och låter sig ta intryck av den allmänna debatten och samhällsklimatet. En analys som sker på beskrivet sätt faller därmed in under den rättsanalytiska metoden.¹³ Därmed faller analysen av näringslivsorganisationernas uttalanden, in under denna metod

¹³ Sandgren, C, Tidsskrift for Rettsvitenskap, TfR, Vol. 118, nr 4-5, s. 655 f.

1.5 Avgränsning

Uppsatsen är koncentrerad till svensk rätt och andra länders rätt samt EU-rätt kommer inte att beröras. Som tidigare framhållits, berör uppsatsen förhållandet mellan företrädaransvaret i 59 kap. SFL och 25 kap. ABL samt FSksanL. Därmed kommer regler om personligt ansvar utöver dessa inte att beröras och en fördjupning om skuldsanering enligt SksanL, kommer heller inte att ske. Uppsatsen berör företagare som tidigare har bedrivit verksamhet i aktiebolag och därmed utesluts alla andra bolagsformer samt enskild näringsverksamhet. Slutligen är det företrädaransvar för skatt som utgör den centrala frågan och någon djupare redogörelse för vilken inverkan olika skattebrott har vid F-skuldsanering, kommer inte att ske.

1.6 Disposition

För att kunna skapa en djupare förståelse för lagarna och dess bakomliggande syften måste en djupare framställning av dessa ske. I kapitel 2 behandlas därmed det skatterättsliga företrädaransvaret. Inledningsvis sker en beskrivning av vad det skatterättsliga företrädaransvaret är, hur regelverket fungerar samt vilka syften som ligger bakom regelverket. Kapitlet behandlar det personliga ansvaret för skatteskulder som regleras av SFL och ABL. Vidare sker i kapitel 3 en djupare framställning av F-skuldsanering. Kapitlet behandlar bakgrund, regelverket samt de bakomliggande syftena till lagen. I kapitel 4 sker en redogörelse av Svenskt Näringslivs och Företagarnas åsikter och argument om det skatterättsliga företrädaransvaret. I kapitlet kommer även vissa delar ur SOU 2016:72 *Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet*, att behandlas. Analys kommer att ske löpande i uppsatsen, framförallt i kapitel 5 och avslutas med en slutsats som presenteras i kapitel 6.

2. Företrädaransvaret

2.1 Inledande ord

I svensk rätt gäller som huvudregel begränsat ansvar för aktiebolagens företrädare. Det begränsade ansvaret är en viktig bolagsrättslig princip som möjliggör ett sunt risktagande och utgör en viktig beståndsdel för en effektiv kapitalbildning. För att det begränsade ansvaret inte ska missbrukas finns ett antal undantag från huvudregeln.¹⁴ Ett av dessa undantag utgörs av reglerna om företrädaransvar och aktualiseras bland annat när det vid en bolagskonkurs finns kvar en skatteskuld. SKV har då att utreda om någon företrädare för bolaget kan göras personligt ansvarig för skulden och kan välja att aktualisera ansvar, antingen genom SFL eller ABL.¹⁵ I följande avsnitt kommer inledningsvis en redogörelse för bakgrunden till det skatterättsliga företrädaransvaret att ske, följt av en djupare redogörelse för reglerna om företrädaransvar i 59 kap. SFL och 25 kap. ABL.

2.2 Bakgrund till det skatterättsliga företrädaransvaret

Redan under 1950-talet uppmärksammades problem med betalning av källskatterna. Enligt den då gällande uppbördslagen (1953:272) (UBL), var en arbetsgivare skyldig att hålla inne de anställdas källskatter. Arbetsgivaren förfogade sedan över källskatterna till dess att de förföll till betalning och skulle levereras till statsverket. Det inträffade emellertid att arbetsgivaren vid dagen för betalning, inte hade betalningsmedel tillgängliga. Särskilt ofta rörde det sig om så kallade fåmansbolag som inte kunde betala.¹⁶

Mot slutet av 1950-talet blev det allt vanligare att bedriva verksamhet i bolagsform och merparten av arbetsgivarna utgjordes inte längre av fysiska personer. Skatteförluster som uppstod genom att juridiska personer inte redovisade innehållen skatt, uppskattades till helt övervägande del vara hänförliga till aktiebolagen. Bland dessa intog fåmansaktiebolagen en särställning. Det hade visat sig att fåmansaktiebolagen inte sällan fortsatte driva sin verksamhet, långt efter att de enligt bestämmelserna i då gällande aktiebolagslag (1944:705), bort träda i likvidation. När bolaget slutligen på egen begäran eller efter framställning från vederbörande utmätningsman försattes i konkurs, var ofta tidigare skulder till enskilda fordringsägare likviderade eller hade i varje fall uppgått till obetydliga belopp, jämfört med bolagets

¹⁴ SOU 2017:72 del 2 sid 72 f.

¹⁵ Simon-Almendal, Företrädaransvar, sid 19 och SOU 2016:72 del 2 sid 72 f.

¹⁶ Löfgren, K, m.fl., Personligt ansvar, upplaga 6:1, Wolters Kluwer Sverige AB, Stockholm 2016, sid 106.

skatteskulder av olika slag. Inte sällan hade även verkställande direktören eller annan företrädare för bolaget, förfarit på sådant sätt att den bristande skatteredovisningen föranledde straff. Ställföreträdaren riskerade dock inte att bli personligt ansvarig för den oredovisade skatten.¹⁷

Det fanns visserligen en bestämmelse i UBL enligt vilken en arbetsgivare kunde bli betalningsansvarig för innehållen men icke betald skatt och det fanns även en straffrättslig bestämmelse som kunde medföra böter eller i grova fall fängelse för arbetsgivare som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet underlåtit att betala in de anställdas källskatter. Dessa bestämmelser om betalnings- och straffansvar ansågs dock inte ha en tillräckligt förebyggande effekt. HD hade även i de prejudicerande rättsfallen NJA 1957 s. 757 och NJA 1957 s. 761 funnit att något ekonomiskt ansvar för skatten inte kunde påföras individen, trots påföljd för brott.¹⁸ Det fanns således inget stöd i praxis för utkrävande av betalning på skadeståndsrättslig grund. För att staten skulle kunna utkräva betalning, krävdes därför en ny lagregel.¹⁹ I syfte att minska statens förluster infördes därför den 1 januari 1968 en ny bestämmelse, som placerades i 77 a § UBL. Innebörden av 77 a § UBL var att en företrädare för en juridisk person kunde bli personligt betalningsansvarig för innehållen källskatt, som inte hade betalats till staten i rätt tid. Bestämmelsen i 77 a § UBL, var den första föreskriften om skatterättsligt företrädaransvar och utformades efter förebild av den straffrättsliga bestämmelsen i dåvarande 81 § UBL.²⁰ Vidare infördes även en undantagsbestämmelse i 77 a § UBL som innebar en möjlighet att jämka eller efterge betalningsskyldigheten om det förelåg särskilda skäl.²¹ Efter införandet av 77 a § UBL som behandlade betalningsskyldighet för källskatt, kom företrädaransvaret att mer och mer utvidgas och från och med mitten av 1980-talet omfattades även mervärdesskatt, arbetsgivaravgifter, punktskatter, prisregleringsavgifter samt tull.²²

Ur skattebetalningsutredningen, som senare gav upphov till skattebetalningslagen (1997:483) (SBL) framgick att betalbrottet, åsidosättande av skyldigheten att betala in skatt som innehållits för annan (tidigare 81 § UBL), borde avkriminaliseras. Den föreslagna avkriminaliseringen motiverades genom att det svårligen kunde betvivlas att det i första hand var risken att drabbas

¹⁷ Simon-Almendal, Företrädaransvar, sid 27 f.

¹⁸ Löfgren m.fl., Personligt ansvar, sid 106.

¹⁹ Forssén, B, Företrädaransvar för juridiska personers skatteskulder, Jure förlag AB, Stockholm 2012, sid 18.

²⁰ Löfgren m.fl., Personligt ansvar, sid 107.

²¹ Ibid.

²² Ibid.

av ställföreträdaransvar enligt 77 a UBL m.fl. lagrum som hade avhållande verkan. Straffbestämmelsen behövdes således inte, vilket resulterade i avkriminalisering av underlåtenhet att inbetala innehållen skatt.²³ Genom införandet av SBL, fördes reglerna i UBL, lagen (1984:668) om uppbörd av socialavgifter för arbetsgivare samt förfarandebestämmelserna i mervärdesskattelagen om bland annat redovisning och betalning, samman till ett regelverk.²⁴ SBL medförde även att det från och med inkomståret 1998 inrättades ett system där varje skatt och avgiftsskyldig fick ett eget skattekonto.²⁵ Alla uppgifter som den skatteskyldige var skyldig att redovisa, skulle numera lämnas i en enda handling, nämligen skattedeklarationen. Ökad enhetlighet, samordning och förenkling var utgångspunkterna vid utformningen av det nya systemet.²⁶ Den 1 januari 2012 infördes skatteförfarandelagen (2011:1244) som idag utgör gällande rätt. Reglerna om skattekonton återfinns numera i 61 kap. SFL. SFL ersätter förutom SBL, även taxeringslagen (1990:324) och lag (2001:1227) om självdeklarationer och kontrolluppgifter.²⁷

2.3 Företrädaransvaret i SFL

2.3.1 Inledande ord

Företrädaransvaret i 59 kap. SFL syftar till att säkerställa att juridiska personer inte utnyttjas för att låta det allmänna stå för kostnader som verksamheten har medfört.²⁸ Ansvaret omfattar samtliga skatter och vissa avgifter som regleras i SFL, vilket innebär att i princip alla poster som bokförs på skattekontot samt förseningsavgifter och eventuella skattetillägg, omfattas.²⁹ Ränta som kan ha fastställts på den juridiska personens skatteskuld, faller däremot utanför lagens tillämpningsområde.³⁰ Ansvaret är accessoriskt, vilket betyder att företrädaren enbart är betalningsansvarig i samma omfattning som den juridiska personen. I det fall huvudfordran sätts ned eller faller bort, minskar företrädarens ansvar i motsvarande mån.³¹

²³ Simon-Almendal, Företrädaransvar, sid 31 f.

²⁴ Löfgren, Personligt ansvar, sid 107.

²⁵ Skatteverket,Handledning för företrädaransvar, Utgåva 3, Stockholm 2005, sid 49.

²⁶ Simon-Almendal, Företrädaransvar, sid 32.

²⁷ A.a., sid 36 f.

²⁸ A.a., sid 135 och SOU 1665:23 sid 18.

²⁹ 2 kap. Skatteförfarandelag (2011:1244).

³⁰ Löfgren m.fl., Personligt ansvar, sid 109.

³¹ Prop. 2002/03:128 s. 37

2.3.2 Processen vid skatterättsligt företrädaransvar

SKV är den myndighet som är behörig att föra talan om företrädaransvar för annans skulder.³² Mål om företrädaransvar handlades tidigare som dispositiva tvistemål i allmän domstol, men sedan den 1 januari 2004 är det allmän förvaltningsdomstol som på ansökan av staten beslutar i mål om företrädaransvar.³³ I SFL stadgas inte någon allmän skyldighet för myndigheterna att göra företrädaransvar gällande och i praktiken finns heller inte resurser till att driva frågan om företrädaransvar i samtliga fall, där sådant ansvar kan komma i fråga. Myndigheterna är istället hänvisade till att göra ett urval. Problemet härmed är att SFL inte ger någon anvisning om hur ett sådant urval ska ske, vilket kan medföra risk för godtycke. Allmänna principer och lagstiftningens bakomliggande syfte bör emellertid vara vägledande i frågan.³⁴

SKV som förvaltningsmyndighet är bunden av 1 kap 9 § kungörelse (1974:152) om beslutad ny regeringsform (RF), innebärande att de i sin verksamhet ska beakta allas likhet inför lagen samt iakttäcka saklighet och opartiskhet.³⁵ Vidare lyder SKV även under officialprincipen. För förvaltningsmyndigheter har principen delvis blivit lagfäst i 4 § förvaltningslagen (1986:223) (FL). Officialprincipen ålägger myndigheter det yttersta ansvaret för att ett ärende blir tillräckligt utrett.³⁶ Vad gäller SKV:s utredningsskyldighet i företrädaransvarsfrågan finns i 40 kap. 1–5 §§ SFL specifika bestämmelser om detta. Här föreskrivs att SKV har en skyldighet att se till att ärendena blir tillräckligt utredda. Ett ärende får inte avgöras till nackdel för den som ärendet gäller utan att denne har fått tillfälle att yttra sig. Om det är uppenbart obehövt, behöver den som ärendet gäller inte få tillfälle att yttra sig. Med uppenbart obehövt avses situationer där beslutet avser ändringar av så självklar karaktär att ett yttrande från den enskilde inte skulle kunna medföra ett bättre beslutsunderlag.³⁷ Ett exempel på en situation som faller in under begreppet är, när den enskilde har gjort uppenbart felaktiga rättsliga bedömningar av förutsättningarna för rätt till visst avdrag.³⁸

Ansökan om företrädaransvar ska göras hos den förvaltningsrätt där den juridiska personen enligt 67 kap. SFL är behörig att pröva ett överklagande av beslutet om den skatt eller avgift

³² Prop. 2006/07:99 sid 33 och 59 kap. 16 § 1 st. SFL.

³³ Skatteverket, Handledning för företrädaransvar, sid 89 och Löfgren m.fl., Personligt ansvar, sid 130.

³⁴ Löfgren m.fl., Personligt ansvar, sid 130.

³⁵ 1 kap. 9 § Kungörelse (1974:152) om beslutad ny regeringsform och Löfgren m.fl., Personligt ansvar, sid 13.

³⁶ Skatteverket, Handledning för företrädaransvar, sid 82.

³⁷ Prop. 1989/90:74 sid 395.

³⁸ Prop. 2010/11:165 sid 411.

som ansvaret gäller.³⁹ I vissa fall är det möjligt att den juridiska personens bakomliggande skatteärenden ska prövas vid olika domstolar och ansökningar om företrädaransvar kan då behöva lämnas till olika förvaltningsrätter.⁴⁰ I det fall det finns mål som har nära samband med varandra vid mer än en förvaltningsrätt, får målen handläggas vid en av förvaltningsrätterna om det kan ske utan avsevärd olägenhet. Det är då domstolarna som prövar möjligheten att lägga samman målen.⁴¹

2.3.3 Statistik

Branschorganisationen Svenskt Näringsliv har i sin rapport *Skatterättsligt företrädaransvar – fiskal gräddfil utan legitimitet?* gjort en undersökning av samtliga kammarrättsdomar från år 2011, vilka sammanlagt uppgick till 168 st. I denna undersökning framgår att, det i målen var mycket vanligt att företrädare ålades personligt ansvar när SKV ansökte om företrädaransvar hos förvaltningsrätt. Förvaltningsrätten i dessa mål biföll 97% av SKV:s ansökningar om företrädaransvar helt och hållet och biföll delvis 1,8 % av ansökningarna. I enbart 1,2 % av förvaltningsrättens avgöranden undgick företrädaren personligt betalningsansvar. Även i kammarrätterna var andelen mål som ledde till företrädaransvar hög, om än något lägre än i förvaltningsrätterna.⁴²

2.4 Regelverket för skatterättsligt företrädaransvar

2.4.1 Syftet med det skatterättsliga företrädaransvaret

Det skatterättsliga företrädaransvaret är som tidigare nämnts, ett institut i uppbördsförfarandet som primärt syftar till att minska skatteförlusterna. SKV:s ageranden bör därmed styras av fiskala intressen. Det är en samlad bedömning av faktorer som utsikterna att få in pengar till statskassan samt minimering av riskerna att hamna i en tvist och därmed dra på sig rättegångskostnader, som ska vara vägledande för SKV:s bedömning.⁴³ Det föreligger även en annan syn på detta. Teresa Simon Almendal, docent i finansrätt, anser att institutet präglas av den straffrättsliga repressiva bakgrunden. De subjektiva rekvisiten i ansvarsbestämmelsen har en straffrättslig bakgrund och tidigare utdömdes företrädaransvar på yrkande av åklagare i samband med åtal för uppbördsbrott. Betalningsansvar utdömdes först efter att den brottsliga

³⁹ 59 kap. 16 § 2 st. Skatteförfarandelag (2011:1244).

⁴⁰ Skatteverket, Ansökan om företrädaransvar, hämtad 11/12 2017.

⁴¹ 14 § Lag (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

⁴² Svenskt Näringsliv, Skatterättsligt företrädaransvar – fiskal gräddfil utan legitimitet?, sid 6.

⁴³ Löfgren m.fl., Personligt ansvar, sid 131.

handlingen enligt då gällande 81 § UBL hade fastställts. Avslutningsvis anser Simon-Almendal att samtidigt som det har poängterats att företrädaransvaret inte ska uppfattas som en straffrättslig sanktion, har bestämmelsen av allt att döma inspirerats av och får förmodas, givits innehåll av straffrättsliga motsvarigheter.⁴⁴

2.4.2 Ansvarsreglerna i SFL

I 59 kap. 12–14 §§ SFL behandlas de situationer där en bolagsföreträdare kan bli personligt betalningsansvarig för bolagets skatt. Inledningsvis framgår av 59 kap. 12 § SFL att en företrädare för en juridisk person som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet inte har gjort skatteavdrag med rätt belopp eller anmälan om F-skatt, tillsammans med den juridiska personen är skyldig att betala det belopp som den juridiska personen har gjorts ansvarig för. Betalningsansvaret är knutet till den tidpunkt vid vilken skatten ursprungligen skulle ha dragits av eller anmälan skulle ha gjorts. Om skatteavdrag har gjorts men skatten inte har betalats in, kan företrädaren istället göras ansvarig för obetald skatt enligt 59 kap. 13 § SFL. Lagrummet anger att, om en företrädare för en juridisk person uppsåtligen eller av grov oaktsamhet inte har betalat skatt eller avgift, är företrädaren tillsammans med den juridiska personen skyldig att betala skatten eller avgiften. I 59 kap. 14 § SFL behandlas den situation då en företrädare uppsåtligen eller av grov oaktsamhet har lämnat oriktiga uppgifter, vilket också kan leda till personligt betalningsansvar. Avgörande för utkrävande av ansvar är i det sistnämnda fallet, tidpunkten då den avdragna skatten skulle ha betalats in.⁴⁵

För att ett företrädaransvar ska kunna aktualiseras krävs att de i 59 kap. 13–14 §§ SFL nämnda handlingarna ska ha företagits av en företrädare för den juridiska personen och detta ska ha gjorts uppsåtligen eller av grov oaktsamhet. Det finns dock ingen definition av begreppet företrädare i SFL. I praxis har företrädarens inflytande i bolagets verksamhet ansetts vara av betydelse. Graden av inflytande över den juridiska personen har varit av störst betydelse vid bestämmandet av gränsen för den tidpunkt vid vilken företrädaren borde ha haft anledning att misstänka att bolaget inte skulle kunna fullgöra sina skyldigheter gentemot det allmänna.⁴⁶ Det kan dock argumenteras för att en formell företrädare jämfört med en aktiv företagsledare, inte

⁴⁴ Simon-Almendal, *Företrädaransvar*, sid 226.

⁴⁵ A.a., sid 51 f.

⁴⁶ A.a., sid 57.

anses ha anledning att agera förrän under ett senare skede.⁴⁷ I motiven framhålls att det är troligt att en ensam företrädare för ett fåmansbolag på ett tidigare stadium bör kunna inse bolagets försvagade ekonomiska ställning, än vad en styrelseledamot med föga insikt i bolagets drift kan förväntas ha.⁴⁸ Betalningsansvar har normalt utkrävts av den som har det bestämmande inflytandet över verksamheten i bolaget men det behöver dock inte vara den legala ställföreträdaren.

2.4.3 Befrielsegrunderna i SFL

Enligt 59 kap. 15 § SFL kan en företrädare helt eller delvis befrias från betalningsskyldigheten om det föreligger särskilda skäl. Exempel på vad som utgör särskilda skäl framgår bland annat i NJA 1973 sid 544. I fallet var bidragande orsaker till att betalningsansvaret eftergavs att den aktuella företrädaren vid tidpunkten för inträdande i bolaget, var arbetslös och inte hade några inkomstmöjligheter. Företrädaren hade även blivit vilseledd i frågan om bolagets ekonomiska ställning. Han hade dock gjort allt i sin makt för att reda upp situationen när han förstod att bolaget hade underlåtit att betala skatten. I fallet konstaterade HD att företrädarens möjligheter att i verkligheten bestämma över företaget hade varit begränsade och att dennes ställning, trots betydande aktieinnehav, i hög grad påmint om en anställd företagsledare.

2.4.4 Överenskommelse enligt 59 kap. 19 § SFL

I 59 kap. 19 § SFL föreskrivs att SKV får träffa en överenskommelse med företrädaren om betalningsskyldigheten, om inte detta med hänsyn till företrädarens personliga förhållanden eller av annan anledning framstår som olämpligt ur allmän synpunkt. En överenskommelse om betalningsskyldighet innebär att företrädaren ska betala en viss del av den juridiska personens skatter och avgifter som skulle kunna omfattas av en ansökan om företrädaransvar. Betalningsskyldigheten begränsas således i förhållande till det krav som SKV kan göra gällande i domstol.⁴⁹ För att det ska vara möjligt att träffa en sådan överenskommelse, krävs att det föreligger omständigheter som kan motivera att företrädaren inte görs ansvarig för den totala skulden. Exempel på omständigheter på sådana omständigheter är: att skäl för delvis befrielse föreligger, att snabbare och säkrare betalning erhålls samt att de utmättningsbara tillgångarna har lägre värde än det erbjudna beloppet. Ibland kan det istället finnas omständigheter som istället talar emot att en överenskommelse träffas. Exempel på sådana omständigheter är: att

⁴⁷ SOU 2002:08 sid 140 f.

⁴⁸ A.a., sid 78 och sid 140 f.

⁴⁹ Skatteverket, Rättslig vägledning – Vad är en överenskommelse?, hämtad 22/2 2018.

brottslighet har förekommit i näringsverksamheten, att näringsverksamheten har varit oseriös, att befrielsegrunder saknas helt, att det finns brister i redovisning eller att betalning förekommer i ny näringsverksamhet.⁵⁰ Som tidigare nämnts har SKV ett ansvar för att ett ärende blir tillräckligt utrett, vilket i det här fallet innebär att SKV inte kan fatta beslut om att ingå en överenskommelse utan att först ha utrett att det föreligger förutsättningar för att väcka talan om betalningsskyldighet. SKV måste således fastställa att såväl de objektiva som de subjektiva förutsättningarna föreligger, innan beslut om att ingå en överenskommelse kan fattas.⁵¹

2.5 Bedömningen av de subjektiva rekvisiten i 59 kap. SFL

Bedömningen av huruvida företrädaransvar ska utdömas, ska ske med utgångspunkt i de förhållanden som förelåg vid den ursprungliga förfallodagen.⁵² Ansvar grundar sig i att företrädaren av grov oaktsamhet eller uppsåtliga, har underlåtit att göra stadgat skatteavdrag eller på annat sätt har underlåtit att betala skatt. Det subjektiva rekvisitet består i att företrädaren ska ha haft vetskap om, eller haft fog att misstänka, att skatterna inte skulle kunna betalas i rätt tid.⁵³ Av praxis är utvisat att en företrädare anses uppfylla kravet på grov oaktsamhet eller uppsåt i SFL:s mening, om denne senast på skattens förfallodag, inte har betalat skulden och inte heller senast samma dag vidtagit avvecklingsåtgärder med hänsyn till samtliga borgenärens intressen.⁵⁴

Den bakomliggande anledningen till varför en företrädare inte har betalat skatten på förfallodagen har inte ansetts ha någon större inverkan på dennes möjligheter att undvika ansvar. I flera fall har domstolen dömt företrädare att personligen betala bolagets skatteskuld, trots att betalningsunderlåtenheten grundat sig på andra skäl än att undanhålla skatt från staten.⁵⁵ Exempel på detta skildras i rättsfallen NJA 1972 sid 115 II och RÅ 2007 ref 48. Gemensamt för de båda fallen är att de aktuella företrädarna hade drivit verksamheten vidare trots att löpande skatter och avgifter inte kunde betalas. I det förstnämnda fallet åberopades hänsyn till de anställda som skäl. Företrädaren ville inte att dessa skulle förlora sina arbeten, särskilt eftersom arbetsmarknadsläget på orten där företaget låg hade besvärats av flera

⁵⁰ Prop. 2002/03:128 sid 54 f.

⁵¹ A.a., sid 55 f.

⁵² Simon-Almendal, Företrädaransvar, sid 55.

⁵³ Löfgren m.fl., Personligt ansvar, sid 115.

⁵⁴ SOU 2016:72 del 2 sid 73.

⁵⁵ Morgell, N, Skatteverket tvingas välja väg – företrädaransvar eller skuldsanering, Skattenytt 2017 nr 7–8, sid 517 ff.

företagsnedläggningar. I det senare fallet hade företrädaren själv avvecklat bolagets verksamhet, utan att ansöka om konkurs eller företagsrekonstruktion, i syfte att banken som hade förmånsrätt skulle få fullt betalt för sin fordran. I de båda fallen dömde HD resp. HFD fullt företrädesansvar. Den rättspraxis som idag finns på området har på flera håll ansetts vara företagshämmande. I utredningen *SOU 2016:72 Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet* anges att de strikta reglerna om företrädaransvar sett från ett entreprenörsperspektiv, innebär att många företagare känner sig tvingade att inleda en avveckling av bolaget i syfte att undvika personligt betalningsansvar, trots att något konkret försök att vända verksamheten inom ramen för ABL:s regelverk, inte har hunnit företas.⁵⁶

Praxis har även utvisat att i det fall rekonstruktion misslyckas, måste korrekta åtgärder vidtas omedelbart. I HFD 2015 ref. 58 fann domstolen att en veckas dröjsmål med att sätta bolaget i konkurs efter en avslutad, misslyckad rekonstruktion, utgjorde grov oaktsamhet. I fallet var företrädaren F.D. styrelseledamot, hade firmateckningsrätt och ägde indirekt aktier i det aktuella bolaget. Den 24 juli 2012 ansökte bolaget om företagsrekonstruktion och den 27 juli 2012 biföll TR:n ansökan. I november 2012 förlängdes tiden för rekonstruktion till den 27 januari 2013. Den 25 januari 2013 ansökte bolaget om ytterligare förlängning av rekonstruktionen, men den 4 februari samma år, beslutade TR:n att företagsrekonstruktion skulle upphöra, vilket var efter att skatteskulderna hade förfallit till betalning. Den 11 februari 2013 begärde bolaget därför att försättas i konkurs och beslut om konkurs fattades samma dag.⁵⁷

Fallet HFD 2015 ref. 58 konstaterar det mycket strikta rättsläget på området. I domen bortsåg HFD i stort sett att det tog viss tid för företrädaren att bli varse beslutet att rekonstruktionen upphörde. HFD menade att regleringen inte innebär att redan ett konstaterande av objektiva omständigheter, så som att skatten inte har betalats på förfallodagen, räcker för att grov oaktsamhet ska föreligga. Vid prövningen måste omständigheterna i det enskilda fallet beaktas så som: vilka handlingsalternativ företrädaren har haft att tillgå samt dennes skäl till att vidta eller avstå från vissa åtgärder. Det är viktigt att belysa att en ansökan om rekonstruktion, till skillnad från en ansökan om konkurs, inte per automatik leder till att rekonstruktion beviljas. En ansökan om företagsrekonstruktion måste uppnå viss kvalitet för att godkännas av domstolen medan en konkursansökan omedelbart beviljas. Det föreligger således relevanta skillnader mellan konkurs och företagsrekonstruktion som inte beaktas i företrädarpraxis. I

⁵⁶ SOU 2016:72 del 2 sid 72.

⁵⁷ HFD 2015 ref. 58.

praktiken innebär detta att arbetet med att ansöka om rekonstruktion måste påbörjas långt innan skattens förfallodag inträder.⁵⁸

2.6 Företrädaransvaret i ABL

2.6.1 Regelverket bakom företrädaransvaret i ABL

De mest centrala ansvarsreglerna i ABL utgörs av: reglerna om skadeståndsansvar mot bolaget och tredje man i 29 kap, ansvar för förpliktelser som uppkommit före registreringen i 2 kap 26 §, bristtäckningsansvaret i 17 kap 7 § samt reglerna om tvångslikvidation i 25 kap ABL.⁵⁹ Reglerna i 25 kap ABL är till skillnad från resterande nämnda regler, tillämpliga vid försummelse att erlagga skatter och andra offentliga avgifter.⁶⁰ Styrelseledamöterna ansvarar solidariskt för de för bolaget uppkomna förpliktelserna, från och med tidpunkten då styrelsen skulle ha vidtagit i lagen angiven åtgärd. Ansvaret löper så länge underlåtenheten består.⁶¹

Ansvarsreglerna 25 kap. ABL kan beskrivas som ett parallellt regelverk till 59 kap. SFL.⁶² Reglerna ska hindra aktiebolag från att fungera utan aktiekapital och kan sägas ha samma funktion som reglerna om aktiekapitalmedlens inbetalning som förutsättning för registrering av ett nybildat aktiebolag. Grundläggande är att ett aktiebolag som inte kan rekonstruera sitt aktiekapital ska upphöra att existera.⁶³ Härigenom skyddas borgenärerna, till vilka även staten räknas, från att bolagets hela kapital konsumeras innan en avveckling av bolaget inleds.⁶⁴ Skulle det för bolagen vara fritt att avhända sig tillgångar och dra på sig nya skulder, skulle det finnas en risk för bolagsborgenärerna att kvarvarande förmögenhet inte räcker till för betalning av skulderna. För att minimera denna risk finns de så kallade kapitalskyddsreglerna i ABL, som begränsar aktieägarnas rätt att vederlagsfritt minska tillgångarna och öka skulderna. Värdeöverföringar är endast tillåtna om det efteråt finns kvar en viss marginal mellan bolagets tillgångar och skulder.⁶⁵

⁵⁸ Löfgren m.fl., Personligt ansvar, sid 116 f.

⁵⁹ Simon-Almendal, Företrädaransvar, sid 19.

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Löfgren m.fl., Personligt ansvar, sid 64.

⁶² Lehrberg, B, Aktiebolagsrätt, upplaga 1:1, Iusté, Uppsala 2016, sid 374 och sid 383.

⁶³ A.a., sid 374 och sid 383.

⁶⁴ Simon-Almendal, Företrädaransvar, sid 135.

⁶⁵ A.a., sid 119.

Likvidation av ett aktiebolag kan ske antingen frivilligt, eller genom tvång.⁶⁶ När det finns skäl att anta att bolagets egna kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet, råder det för bolagets styrelseledamöter absolut aktivitetsplikt. Den absoluta aktivitetsplikten innebär att styrelseledamöterna måste agera för bolagets bästa och försöka förhindra att förlusterna blir större än vad som är nödvändigt.⁶⁷ Styrelsen ska då genast upprätta och låta bolagets revisor granska en kontrollbalansräkning.⁶⁸ Om bolagsföreträdarna inte följer dessa regler riskerar de att åläggas ett personligt betalningsansvar.⁶⁹ Reglerna om tvångslikvidation på grund av kapitalbrist syftar primärt till att skydda bolagets borgenärer men är även en återspeglning av principen om att aktieägarna inte personligen ansvarar för bolagets skulder. Härigenom sätts en gräns för hur långt en icke lönsam verksamhet får fortsätta innan den i borgenärernas intresse måste likvideras.⁷⁰ Syftet härmed är att få de behöriga bolagsorganen att vidta åtgärder för att antingen stärka bolagets ekonomiska ställning eller inleda en ordnad avveckling av bolaget.⁷¹ Det är främst borgenärernas intresse som skyddas av reglerna men reglerna gynnar även aktieägarna, genom att dessa blir underrättade om bolagets ekonomiska situation i tid. På så sätt är det möjligt att i tid kunna göra en överblick av vilka åtgärder som måste vidtas.⁷²

Rekvisitet ”skäl att anta” i 25 kap. 13 § ABL, utgör ett objektiva rekvisit och är utgångspunkten vid bedömningen av vad en normalt aktsam styrelseledamot skulle ha dragit för slutsatser om bolaget ur den erhållna informationen. Här förutsätts att styrelseledamoten aktivt medverkar till att ta emot information genom bland annat rapporter från bolagets verkställande ledning.⁷³ Det finns en grundläggande skyldighet för en styrelseledamot att hålla sig underrättad om bolaget och dess ställning. Alla tecken på en negativ ekonomisk utveckling kan ge skäl att anta kapitalbrist och det kan röra sig om allt från ökade förluster, minskade intäkter, vikande kundunderlag med mera. Skyldigheten att hålla sig underrättad finns kvar även om informationsflödet periodvis skulle avta.⁷⁴ Det åligger den som har tagit på sig ett styrelseuppdrag att själv inhämta nödvändig information. En styrelseledamot kan således inte, för att undgå ansvar, hänvisa till brister i rapporteringen och att denne på grund av detta saknat

⁶⁶ 25 kap. 1 § aktiebolagslag (2005:551) samt 25 kap. 11–13 §§ aktiebolagslag (2005:551).

⁶⁷ Simon-Almendal, Företrädaransvar, sid 120.

⁶⁸ 25 kap 13 § aktiebolagslag (2005:551).

⁶⁹ Simon-Almendal, Företrädaransvar, sid 119 f.

⁷⁰ A.a., sid 120 f.

⁷¹ Prop. 2000/01:150 s. 35.

⁷² Prop. 1975:103 s. 501 och Prop. 2000/01:150 s. 35.

⁷³ Prop. 1979/80:143 s. 186, NJA 1988 s 620 och RH 1994:17.

⁷⁴ Simon-Almendal, Företrädaransvar, sid 122.

skäl att anta kapitalbrist.⁷⁵ Det personliga ansvaret aktualiseras genom 25 kap. 18 § ABL för styrelsen och 25 kap. 19 § ABL för aktieägare. I 25 kap. 18 § 2 st. anges att, den som med vetskap om styrelsens underlåtenhet handlar på bolagets vägnar, svarar solidariskt med styrelsens ledamöter, för de förpliktelser som därigenom uppkommer för bolaget.

2.6.2 Befrielsegrund och bevisbörda för företrädaransvar i ABL

För att ansvar ska kunna aktualiseras är det nödvändigt men också tillräckligt att styrelsen som bolagsorgan, har åsidosatt någon av lagstiftaren föreskriven plikt avseende kapitalbristreglerna. Det faktum att en enskild styrelseledamot inte kan lastas för styrelsens underlåtenhet, hindrar dock inte att en ansvarsgrund föreligger även för denne. Individuella förhållanden kan emellertid föranleda att styrelseledamoten slipper ansvar genom att en ansvarsfrihetsgrund föreligger. I 25 kap. 18 § 4 st. ABL stadgas, beträffande de i samma lagrum angivna reglerna att *”Ansvaret i första och andra styckena gäller inte för den som visar att han eller hon inte har varit försumlig”*. Det är här tal om en omvänd bevisbörda. Den omvända bevisbördan innebär ingen presumtion för försumlighet, utan endast att styrelseledamoten i fråga har att bevisa de omständigheter som denne lägger till grund för att han eller hon inte har varit försumlig, respektive att motbevisa de påståenden som bolagsborgenärerna framför.⁷⁶

2.7 Ansvarsreglernas syften och dess inbördes förhållande

Reglerna om företrädaransvar i SFL och 25 kap. ABL är exempel på avsteg från grundprincipen om aktieägarnas frihet från personligt betalningsansvar. De båda regelverken behandlar borgenärsskyddsregler men i SFL till skillnad från ABL, står inte borgenärerna som kollektiv i fokus. I SFL tillerkänns staten en särställning i borgenärshänseende, genom att det allmänna ges en position som prioriterad fordringsägare. För 25 kap. ABL har fastställts att reglerna inte undantar någon typ av förpliktelse från ansvar, vilket innebär att 25 kap. ABL även är tillämpligt för skatteskulder. De behandlas på samma sätt som andra förpliktelser.⁷⁷ I praktiken innebär detta att, om ett bolag ådrar sig nya skatteskulder vid den tidpunkt då ABL stadgar aktivitetsplikt från styrelseledamöternas sida, så kan styrelseledamöterna bli personligt betalningsansvariga. Påföljderna för underlåtenhet att agera stadgas i 25 kap. 18 § ABL och

⁷⁵ Prop. 1987/88:10 s 71.

⁷⁶ S. Lindskog, Kapitalbrist i aktiebolag, upplaga 2:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2015, sid 137.

⁷⁷ NJA 1970 sid 3 och NJA 2009 sid 221.

kan sägas utgöra ett parallellt ansvar till företrädaransvaret i SFL. Det allmänna kan därmed välja att tillämpa antingen ABL eller SFL för att driva in obetalda skatteskulder.⁷⁸

⁷⁸ Simon-Almendal, Företrädaransvar, sid 122.

3. F-Skuldsanering

3.1 Bakgrund till skuldsaneringsförfarandet

Under 1980-talet utsattes den svenska kreditmarknaden för betydande förändringar som medförde att hushållens skuldsättning och nettouplåning hos banker, bostadsinstitut och finansbolag flerdubblades. För låntagare innebar detta en ökad risk att i framtiden, i större eller mindre utsträckning, få problem med att betala av sina skulder och därmed uppstod ett behov av ett i lag reglerat skuldavskrivningssystem. Flera intressenter i samhället motsatte sig dock detta, främst genom argument rörande *pacta sunt servanda*. Avtal ska hållas och betalningsförpliktelser ska fullgöras till varje pris! Den 1 juli 1994 infördes den första skuldsaneringslagen i Sverige, som var ett resultat av en avvägning mellan borgenärernas rätt till betalning enligt principen om *pacta sunt servanda* och behovet av att kunna erbjuda ekonomisk rehabilitering till personer med bestående betalningsoförmåga.⁷⁹ En annan viktig omständighet som motiverade införandet av en lagreglerad form av skuldavveckling och som än idag utgör ett problem som skuldsanering syftar till att motverka, är de sociala följder som följer med överskuldsättning. En bestående betalningsoförmåga är inte ett problem enbart för parterna i avtalet, utan kan även drabba samhället i stort. Människor som är djupt nedsjunkna i skuldfällan riskerar att drabbas av stort utanförskap vilket kan slå hårt mot samhället, genom att dessa människor inte kan bidra till den gemensamma sektorn, samt genom skattebortfall.⁸⁰

3.2 F-skuldsaneringsförfarandet

3.2.1 Inledande kommentar

Det har tidigare, framför allt vid tillämpningen av 1994 års skuldsaneringslag, varit mycket svårt för aktiva företagare att beviljas skuldsanering. Under den första skuldsaneringslagen kunde en näringsidkare beviljas skuldsanering endast om det fanns särskilda skäl med hänsyn till näringsverksamhetens ringa omfattning och enkla beskaffenhet.⁸¹ I Sverige bedrivs idag en näringspolitik som syftar till att stärka den svenska konkurrenskraften och skapa förutsättningar för fler jobb i växande och nya företag.⁸² En central del i denna politik utgörs av att tillhandahålla en lagstiftning som uppmuntrar företagande och möjliggör för ansvarsfullt risktagande samtidigt som snedvridning av konkurrens och illojala beteenden ska motverkas.

⁷⁹ Mellqvist, M, Handbok till skuldsaneringslagen, Norstedts Juridik, Stockholm 2007, sid 21 f.

⁸⁰ A.a., sid 22.

⁸¹ 4 a § skuldsaneringslag (1994:334).

⁸² Regeringen, Mål för näringspolitik, hämtad 2/11 2017.

Samhället måste tillåta en seriös företagare att misslyckas och om så sker hjälpa denne tillbaka till ett normalt liv igen.⁸³ De stora företagen är viktiga men det är framför allt i de små och medelstora företagen som de nya jobben skapas.⁸⁴ Den 1 november 2016 infördes den nya skuldsaneringslagen (2016:676) samt FSksanL. Båda lagarna är ett resultat av den näringspolitik som bedrivs idag.⁸⁵ Ur förarbetena till FSksanL framgår att F-skuldsanering endast ska erbjudas de ärliga och seriösa företagarna. Kraven på ärlighet och seriositet inom FSksanL. finns delvis i syfte att öka acceptansen för företagare som ges en andra chans genom F-skuldsanering.⁸⁶

3.2.2 Syftet med F-skuldsanering

I förarbetena till FSksanL lyfts det faktum att bedrivandet av företag till stor del är förenat med risker. För den som har gjort en större ekonomisk förlust är vägen tillbaka till ett normalt liv, i många fall svår. Ett misslyckande är olyckligt, inte bara för den enskilde individen utan även för samhället i stort eftersom det kan leda till ett utanförskap som i sin tur medför betydande kostnader. En seriös och kompetent företagare som misslyckas och som därefter inte kan eller vill starta om på nytt, medför att Sverige går miste om nyföretagande som skulle kunna stärka den ekonomiska tillväxten i landet. Flera studier har påvisat ett positivt samband mellan nyföretagande och ekonomisk tillväxt.⁸⁷ Det är viktigt att behålla en hög betalningsmoral inom både affärs- och privatlivet. För effektiviteten och den sociala tilliten i samhället är det viktigt att aktörer litar på varandra, fakturor betalas och avtal hålls. För att kunna upprätthålla tilliten mellan aktörerna krävs dock ömsesidighet. När en seriös företagare som utan egen förskyllan blivit oförmögen att betala sina skulder, bör borgenärerna och samhället kunna dela ansvaret med gäldenären.⁸⁸ Med anledning av detta har det ansetts finnas ett behov av att ge de ärliga företagarna en möjlighet till en andra chans. För att det ska vara möjligt att uppfylla behovet, måste de ärliga och seriösa företagarna som har misslyckats, skiljas från de företagare som har drivit sin verksamhet på ett illojalt och bedrägligt sätt. Genom att i FSksanL särbehandla de ärliga företagarna, skapas en tydligare skiljelinje mellan de seriösa och oseriösa företagarna.⁸⁹

⁸³ Prop. 2015/16:125 sid 50.

⁸⁴ Regeringen, Mål för näringspolitik, hämtad 2/11 2017.

⁸⁵ Prop. 2015/16:125 sid 50.

⁸⁶ SOU 2014:44 sid 270.

⁸⁷ A.a., sid 21.

⁸⁸ A.a., sid 19.

⁸⁹ A.a., sid 154.

Syftet med att införa en särskild lag om skuldsanering för företagare det vill säga FSksanL, var att det för gäldenärskategorin företagare, skulle öppnas upp en ytterligare möjlighet till att få sina skulder sanerade. I förarbetena till FSksanL. betonas att det har visats att de svenska företagarna i en internationell jämförelse, haft små möjligheter att få sina skulder avskrivna efter en konkurs. Det faktum att de svenska företagarna hade mycket begränsade möjligheter till att beviljas skuldavskrivning efter konkurs, ansågs ha en negativ inverkan på nyföretagande och entreprenörskap. Förutom att lagen möjliggör ekonomisk rehabilitering för företagare, anses den även ha ett betydande symbolvärde. FSksanL ska för presumtiva och existerande entreprenörer, signalera om minskad risk med företagssatsningar. Målet är att detta i sin tur ska medföra positiva tillväxteffekter i landet. Vidare finns även en förhoppning om att de gäldenärer som genomgår en F-skuldsanering efter konkurs, så småningom ska återgå till företagande. Även om detta inte sker direkt utan gäldenären kanske väljer att först arbeta som löntagare och därefter återgå till företagande, så anses samhällsnyttan vara stor.⁹⁰

3.3 Regelverket

3.3.1 Villkor för att beviljas F-skuldsanering

F-skuldsanering kan beviljas en företagare eller närstående till denne, om sökande gäldenär uppfyller de villkor som anges i FSksanL.⁹¹ Gäldenärskategorin ”företagare” som lagen omfattar delas in i tre underkategorier, vilka definieras som:

1. En företagare som har varit engagerad i en näringsverksamhet om hans eller hennes skuldbörda till huvudsaklig del har anknytning till denna verksamhet
2. En företagare som är engagerad i en näringsverksamhet om de skulder som uppkommer i denna rätteligen kan betalas eller om oförmågan att betala dessa skulder endast är tillfällig, eller
3. En närstående till en företagare, om den närståendes skuldbörda till huvudsaklig del har anknytning till företagarens näringsverksamhet.⁹²

Det är således inte enbart enskilda näringsidkare som omfattas av begreppet företagare. I de situationer där personer har engagerat sig i näringsverksamhet genom aktiebolag eller handelsbolag, är det inte själva företagaren som har drivit verksamheten, utan den juridiska personen. Företagaren är i de fallen företrädare för den juridiska personen som driver eller har

⁹⁰ SOU 2014:44 sid 185.

⁹¹ 1 och 5 §§ lag (2016:676) om skuldsanering för företagare.

⁹² 6 § lag (2016:676) om skuldsanering för företagare.

drivitt näringsverksamheten. Syftet med begreppet ”företagare” är att förtydliga att juridiska personer faller utanför lagens tillämpningsområde. För juridiska personer finns andra tillvägagångssätt för att uppnå ekonomisk rehabilitering, exempelvis företagsrekonstruktion.⁹³

För att beviljas F-skuldsanering måste gäldenären ha sina huvudsakliga intressen i Sverige och uppfylla kravet på kvalificerad insolvens.⁹⁴ En aktiv företagare har ofta osäkra inkomstförhållanden och på grund av detta har det i skuldsaneringspraxis inte ansetts vara möjligt att göra en bedömning av om företagaren är kvalificerat insolvent. Eftersom det inte har varit möjligt att göra denna bedömning, har det heller inte ansetts vara skäligt att bevilja gäldenären skuldsanering.⁹⁵ Här föreligger en betydlig skillnad mellan F-skuldsaneringslagen och skuldsaneringslagen. Inom F-skuldsanering ska trots gäldenärens oklara inkomstförhållanden, en bedömning av kvalificerad insolvens göras.⁹⁶

Slutligen krävs för en aktiv företagare som ansöker om F-skuldsanering att dennes verksamhet är solvent.⁹⁷ Syftet med kravet på fungerande verksamhet är att F-skuldsaneringsinstitutet får en privatekonomisk karaktär. En företagare som är engagerad i en verksamhet som går med förlust och som på grund av detta drar på sig nya skulder, bör istället ansöka om företagsrekonstruktion för verksamheten, alternativt upphöra med sitt engagemang.⁹⁸ Beslut om F-skuldsanering får överklagas och behörig domstol är tingsrätten i den ort där gäldenären är bosatt.⁹⁹

3.3.2 Moralkraven inom F-skuldsaneringsförfarandet

Det är viktigt att belysa att F-skuldsanering inte innebär någon generös möjlighet till skuldavskrivning. Vidare är det inte heller en enkel väg att komma ut ur sina skuldproblem. Jämfört med skuldsanering enligt skuldsaneringslagen, ställs vid F-skuldsanering hårdare krav på gäldenärens medverkan och betalning.¹⁰⁰ Anledningen till att det ändå kan vara en fördel att välja F-skuldsanering är att betalningstiden är kortare, det vill säga tre år jämfört med fem år vid vanlig skuldsanering. Med detta följer dock en högre minimumsumma att erlägga vid varje

⁹³ Prop. 2015/16:125 sid 111 f.

⁹⁴ 7–8 §§ Lag (2016:676) om skuldsanering för företagare.

⁹⁵ SOU 2014:44 sid 190.

⁹⁶ 8 § 2 st. Lag (2016:676) om skuldsanering för företagare.

⁹⁷ 6 § 2 p. Lag (2016:676) om skuldsanering för företagare.

⁹⁸ Prop. 2015/16:125 sid 110.

⁹⁹ 47 § 2 st. Lag (2016:676) om skuldsanering för företagare.

¹⁰⁰ Prop. 2015/16:125 sid 111.

betalningstillfälle. Fördelen är att det rör sig om ett snabbare och effektivare förfarande som innebär att gäldenären snabbare kan återgå till företagande.¹⁰¹ F-skuldsanering är en möjlighet och inte en rättighet, för en företagare att snabbt och effektivt komma till rätta med sin skuldbörda och kunna starta om på nytt. Därmed ska F-skuldsanering endast omfatta de företagare vars verksamhet drivs eller har drivits på ett seriöst och försvarbart sätt.¹⁰²

3.3.3 Kravet på seriöst företagande

I 9 § FSksanL framgår att F-skuldsanering inte får beviljas om företagarens näringsverksamhet drivs eller har drivits på ett oförsvarligt sätt. En verksamhet anses ha drivits på ett oförsvarligt sätt när det exempelvis har förekommit lån i strid med 21 kap. ABL och när verksamheten har drivits på ett särskilt riskfyllt sätt. En företagare ska även vara utesluten från F-skuldsanering om det finns misstanke om icke obetydlig ekonomisk brottslighet med anknytning till näringsverksamheten.¹⁰³ Annan brottslighet som gäldenären har gjort sig skyldig till och det sätt som skulderna har kommit till på, ska beaktas inom ramen för den allmänna skälighetsbedömningen i 10 § FSksanL.¹⁰⁴ I förarbetena nämns brister i företagets bokföring som en omständighet som tyder på misskötsamhet. För att denna typ av misskötsamhet ska utgöra hinder mot F-skuldsanering, krävs att det har förekommit i inte obetydlig omfattning. Typsituationen är att misskötsamheten har pågått under en inte oväsentlig tidsperiod.¹⁰⁵

3.3.4 Företrädaransvar enligt ABL som grund för misskötsamhet inom F-skuldsanering

I förarbetena till FSksanL diskuteras om F-skuldsanering ska kunna komma i fråga, om någon i företaget har ådömts företrädaransvar enligt ABL. För att företrädaransvar enligt ABL ska uppkomma måste försumlighetsrekvisitet vara uppfyllt. Här rör det sig dock om en omvänd bevisbörda¹⁰⁶ vilket innebär att en företrädare som ålagts personligt betalningsansvar, inte rent faktiskt måste ha handlat försumligt. Det anses därför vara en för långtgående slutsats att företaget har drivits oförsvarligt enbart på grund av att en företrädare har blivit ålagd ett personligt betalningsansvar enligt ABL.¹⁰⁷ Omständigheterna i det enskilda fallet, exempelvis hur ledningen har agerat för att undvika eller för att komma till rätta med misskötsamheten och

¹⁰¹ Prop. 2015/16:125 sid 126 och 154.

¹⁰² A.a., sid 12.

¹⁰³ A.a., sid 12.

¹⁰⁴ A.a., sid 136.

¹⁰⁵ A.a., sid 124.

¹⁰⁶ Se avsnitt 2.5.2.

¹⁰⁷ Prop. 2015/16:125 sid 122.

hur företaget i övrigt har skötts, kan medföra att misskötsamheten ändå inte når upp till att anses som oförsvarlig.¹⁰⁸ En omständighet som däremot bör tala emot att gäldenären ska beviljas F-skuldsanering är att en domstol har funnit att en företrädare för företaget har agerat uppsåtligt eller grovt oaktsamt vad gäller skyldigheten att betala skatt och därför ådömts företrädaransvar.¹⁰⁹

3.3.5 Synen på misskötsamhet gentemot staten

I utredningen bakom FSksanL diskuteras huruvida det ska göras skillnad på om gäldenärens misskötsamhet har riktats mot staten jämfört med om misskötsamheten har riktats mot enskilda borgenärer. En anledning till varför en sådan uppdelning kan göras är för att det annars skulle finnas en risk för att respekten för skattesystemet skulle minska. Flera remissinstanser invände dock mot detta och ansåg att bedömningen av företagets skötsamhet måste vara samma, oberoende av gäldenärskategori. Regeringen höll med remissinstanserna, vilket resulterade i att misskötsamhet gentemot staten ska beaktas inom ramen för samma prövning som annan misskötsamhet från gäldenärens sida. Misskötsamhet gentemot staten ska således prövas under bedömningen av huruvida verksamheten kan anses ha drivits på ett försvarligt sätt.¹¹⁰ Även om misskötsamhet gentemot staten inte är en egen diskvalifikationsgrund utgör det fortfarande en central del i bedömningen. Det är av vikt att företag sköter sina skatteåtaganden gentemot staten. Skulle en företagare vars verksamhet har misskött sina skatteförpliktelser beviljas F-skuldsanering, skulle det sända ut felaktiga och negativa signaler om skuldsaneringsinstitutet, vilket skulle medföra en negativ påverkan på den allmänna betalningsmoralen. Skatteskulderna uppkommer utan någon affärsmässig kreditprövning och utan att någon säkerhet kan krävas. Staten kan således inte välja sina kredittagare och inte heller i förväg hindra att ett företag, genom underlåtenhet att betala skatteskulder eller avgifter, får ökade krediter.¹¹¹

Enbart den omständighet att verksamheten har skulder till staten bör inte medföra att verksamheten anses vara oseriös. Skulderna måste vara av viss omfattning för att så ska ske. En företagare som under en längre period eller vid upprepade tillfällen har misskött sin skyldighet att betala skatt ska inte komma ifråga för en F-skuldsanering. Har misskötsamheten varit i begränsad omfattning eller av mer tillfällig natur, kan den dock anses vara acceptabel.¹¹²

¹⁰⁸ Prop. 2015/16:125 sid 245 f.

¹⁰⁹ A.a., sid 124.

¹¹⁰ Ibid.

¹¹¹ Ibid.

¹¹² Prop. 2015/16:125 sid 122.

3.3.6 Skatterättsligt företrädaransvar enligt SFL som grund för misskötsamhet inom F-skuldsanering

För att ansvar enligt 59 kap. SFL ska kunna aktualiseras, krävs att företrädaren uppfyller kravet på grov oaktsamhet alternativt uppsåt.¹¹³ Som tidigare nämnts består de subjektiva rekvisiten i SFL i att företrädaren har haft vetskap eller fog att misstänka att skatterna inte skulle kunna betalas i rätt tid.¹¹⁴ Har så skett, anses kravet på grov oaktsamhet i SFL vara uppnått. I förarbetena till FSksanL lyfts att, om någon företrädare för företaget har ådömts företrädaransvar enligt 59 kap. 12 och 13 §§ SFL, har företaget misskött sina skyldigheter att betala skatt i sådan omfattning att verksamheten normalt får anses ha drivits oförsvärligt. För att denna presumtion ska brytas, måste det i själva ärendet om F-skuldsanering framkomma särskilda omständigheter som tidigare inte har beaktats i målet om företrädaransvar och som leder till att agerandet trots allt, inte ska bedömas som så allvarligt att det diskvalificerar gäldenären från F-skuldsanering.¹¹⁵

Det förs vidare en diskussion i förarbetena till FSksanL, om F-skuldsanering ändå bör kunna aktualiseras under vissa omständigheter som bland annat, att gäldenären har ådragit sig företrädaransvar under en tidsperiod då denne har varit väldigt sjuk och därefter inte har gjort sig skyldig till någon ytterligare misskötsamhet. Utredningen bakom FSksanL talade dock emot att något sådant undantag ska kunna göras. Det finns en möjlighet att vid särskilda omständigheter underlåta att döma ut företrädaransvar. Har det i målet om företrädaransvar bedömts att några särskilda omständigheter inte föreligger, bör de inte heller beaktas i ett ärende om F-skuldsanering.¹¹⁶

Sammanfattat framhålls i förarbetena att, F-skuldsanering normalt sett inte bör komma i fråga om en företrädare har ådömts ett företrädaransvar. Det är dock möjligt att det uppstår en situation där det går att åberopa tidigare, oprövade omständigheter, som medför att det finns anledning att se något mildare på misskötsamheten.¹¹⁷

¹¹³ Prop. 2015/16:125 sid 124.

¹¹⁴ Se avsnitt 2.4.

¹¹⁵ Prop. 2015/16:125 sid 246.

¹¹⁶ A.a., sid 124.

¹¹⁷ Ibid.

3.4 Skälighet

3.4.1 Allmänt om skälighet enligt 10 § FSksanL

Förutom kravet i 9 § FSksanL på att företaget ska ha drivits på ett försvarbart sätt, finns i 10 § FSksanL ett krav på att det med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden måste kunna anses vara skäligt att bevilja F-skuldsanering.¹¹⁸ Vid denna bedömning ska särskilt beaktas: omständigheterna vid skuldernas tillkomst, de ansträngningar gäldenären har gjort för att fullgöra sina förpliktelser, det sätt på vilket gäldenären har medverkat under handläggningen av ärendet om F-skuldsanering och F-skuldsaneringens betydelse för gäldenärens framtida förvärvsförmåga.¹¹⁹

Genom att särskilt beakta omständigheterna vid skuldernas ursprung är syftet att förhindra att oseriösa företagare beviljas F-skuldsanering. Det kan exempelvis vara företagare vars skuldbörda härrör från oansvarig överkonsumtion som ligger nära i tiden.¹²⁰ Det är vidare ett grundläggande krav att gäldenären har gjort allt för att fullgöra sina förpliktelser innan denne kan beviljas någon form av skuldsanering. I RH 1996:15 hade gäldenären bytt till en större och dyrare bostad under handläggningen av ärendet. Denna omständighet medförde att även om det i viss mån ansågs socialt motiverat, ansåg hovrätten att det var ett hinder för skuldsanering. Tidigare enligt 1994-års skuldsaneringslag beaktades särskilt, gäldenärens försök att på egen hand få till stånd en uppgörelse med borgenärerna. Denna omständighet ska inte längre beaktas särskilt, men är inte helt utan betydelse. Den ingår tvärtom, bland omständigheter som ska beaktas vid totalbedömningen. Ur RH 1996:93 framgår att det ställs tämligen höga krav på gäldenären vad gäller försöken att få till stånd en uppgörelse med borgenärerna. I RH 1997:113 hade gäldenären inte informerat borgenärerna om sina ekonomiska problem och heller inte försökt åstadkomma en uppgörelse. I RH 2003:26 ansågs två makar inte ha disponerat sina tillgängliga medel på ett tillräckligt borgenärsvänligt sätt. I både RH 1997:113 och RH 2003:26 fallen nekades skuldsanering.¹²¹

¹¹⁸ Prop. 2015/16:125 sid 111.

¹¹⁹ 10 § Lag (2016:676) om skuldsanering för företagare.

¹²⁰ Prop. 2015/16:125 sid 111.

¹²¹ Lagkommentar, Karnov, hämtad 29/1 2018.

3.4.2 Skälighetsbedömningen i skuldsaneringspraxis

I rättsfallet NJA 1998 s. 259 behandlas skälighetsfrågan i SksanL (1994:334). Gälldenären C.J hade tillsammans med sin syster A.J drivit en näringsverksamhet i två bolag som tidigt hade drabbats av likviditetsproblem. Efter egen ansökan försattes båda bolagen i konkurs. Av C.J: s skuldsättning utgjorde drygt 600 000 kr bankkulder med anknytning till bolagen. Huvudparten av skuldbördan avsåg betalningsansvar som C.J i egenskap av ställföreträdare för bolagen ålagts genom en tingsrättsdom, enligt vilken han tillsammans med systemen genom grov oaktsamhet, hade underlåtit att till staten inbetala aktuella skatter och avgifter. Skuldsättningen hade således ökats väsentligen genom att verksamheten under en relativt lång tidsperiod hade drivits vidare. C.J hade även ådömts dagsböter för brott mot den då rådande uppbördslagen på grund av underlåtenhet att inbetala innehållen preliminärskatt för de anställda i bolagen. I domen framförde HD att det av förarbetena till skuldsaneringslagen kan utläsas att skulder hänförliga till tidigare bedriven näringsverksamhet inte bara bör omfattas av skuldsaneringsinstitutet, utan dessutom bör beaktas positivt vid den allmänna skälighetsbedömningen, under förutsättning att verksamheten kan betraktas som seriös och inte har anknytning till brottslig verksamhet. Av C.J: s skuldsättning på nära 2,4 miljoner kr utgjorde 1,7 miljoner kr skuld till staten. Även om den brottsliga verksamhet som låg bakom merparten av C.J: s skulder visserligen inte bedömts vara uppsåtlig, avsåg den emellertid stora belopp som gälldenären hade dragit på sig under en längre tidsperiod. Av skuldförteckningar som upprättats för de två bolagen framgick att arbetsgivaravgifter och innehållen A-skatt inte inbetalts för 14 respektive 16 månader under åren 1989 - 1991. Därigenom hade skuldsättningen ökats väsentligt. HD menade att C.J med andra ord använt skattemedel som riskkapital i bolagen och mot denna bakgrund ansågs det inte skäligt att C.J skulle beviljas skuldsanering.

3.5 Skulder som omfattas av en F-skuldsanering

3.5.1 Allmänt

En företagares inkomst är beroende av omständigheter som denne i många fall inte själv kan påverka. Med andra ord kan sägas att en företagares öde är nära förknippat med företagets öde. Omständigheter som förändrade betalningsvillkor och en kund eller underleverantör som går i konkurs, kan leda till minskad eller utebliven inkomst. Samma sak gäller förändringar i omvärlden, så som konjunkturedgång. I och med detta ökar risken för skuldsättning.¹²²

¹²² SOU 2014:44 sid 151.

Skulder som uppfyller kravet på anknytning till näringsverksamheten kan uppkomma genom att gäldenären tar personliga lån för att kompensera den uteblivna inkomsten, eller genom att denne själv blir ansvarig för skulder som företaget inte kan betala. Det kan även röra sig om att företagaren har skuldsatt sig eftersom denne inte har kunnat ta ut lön från sitt bolag.¹²³

Enligt 32 § FSksanL. omfattas alla fordringar på pengar mot gäldenären som har uppkommit före den dag då inledandebeslutet meddelades. I 33 § FSksanL. anges vissa specifika fordringar som undantag från F-skuldsanering och dessa är:

- En fordran på familjerättsligt underhåll
- En fordran för vilken borgenären har förmånsrätt enligt 5 § förmånsrättslagen (1970:979), till den del säkerheten räcker för betalning av fordran
- En fordran för vilken borgenären har panträtt eller annan förmånsrätt enligt 6 eller 7 § förmånsrättslagen eller retentionsrätt, till den del säkerheten räcker till för betalning av fordran
- En fordran för vilken borgenären, innan ett inledandebeslut har meddelats, har fått förmånsrätt enligt 8 § förmånsrättslagen, när det gäller egendom som har tagits i anspråk vid verkställigheten
- En fordran som inte är förfallen till betalning och som är beroende av att borgenären tillhandahåller en motprestation, eller
- En fordran som är tvistig

3.6 Avslagsbeslut från KFM

3.6.1 Inledande kommentar

Efter att ansökan om F-skuldsanering har lämnats in, blir frågan om företrädaransvarets inverkan aktuell när KFM ska göra en bedömning av huruvida företaget har skötts på ett försvarbart sätt samt om det kan anses vara skäligt att bevilja företagaren F-skuldsanering.¹²⁴

Nedan kommer två beslut om avslag från KFM att redovisas. I båda besluten har sökande gäldenär haft en företrädaransvarsskuld.

¹²³ SOU 2014:44 sid 151.

¹²⁴ Se Bilaga 1 och Bilaga 2.

3.6.2 Avslag på ansökan om F-skuldsanering, där företrädaransvaret haft en betydande inverkan

Av omständigheterna i beslutet som följer av Bilaga 1 framgår att, det föreligger främst två hinder för att gäldenären ska beviljas F-skuldsanering. Det första hindret utgörs av den omständighet att, gäldenären har en fastighet som har ett avsevärt högre värde än vad som framgått av ansökan. Det går därmed inte att utesluta att fastigheten vid en eventuell försäljning skulle få ett mycket högre försäljningspris och därmed högre nettoöverskott. Tillgången bör säljas och överskottet fördelas mellan fordringsägarna, innan skuldsanering kan bli aktuellt.

Det andra hindret som framgår av beslutet är att företagaren har ådömts ett företrädaransvar enligt 59 kap. 13 § SFL. Vad gäller företrädaransvaret uppger KFM att den omständighet att en företrädare har ådömts företrädaransvar enligt 59 kap. 12 eller 13 §§ tyder på att företaget har misskött sina skyldigheter att betala skatt eller avgift i sådan utsträckning att verksamheten normalt får anses ha drivits oförsvarligt. I beslutet framgår även att förvaltningsrätten inte har funnit skäl att befria företagaren från betalningsskyldigheten. Den sökande har vidare i egenskap av företrädare för bolaget, vid flera tillfällen varit sen med att betala bolagets skatter, som därför regelbundet har registrerats i KFM:s register. Detta har pågått ända fram till att bolaget försattes i konkurs. Genom den regelbundna förseningen av skattebetalningarna har bolaget olovligen skaffat sig en skattecredit. Slutligen har av förvaltningsberättelsen framgått att konkursförvaltaren funnit skäl att anta att aktiekapitalet varit till mer än hälften förbrukat och att någon kontrollbalansräkning inte upprättats. Reglerna i ABL om aktivitetsplikt har således inte följts. Vid den samlade bedömningen anses gäldenären inte uppfylla kravet på seriöst företagande i 9 § FSksanL, varför ansökan om F-skuldsanering ska avslås.

3.6.3 Avslag på ansökan om F-skuldsanering, på grund av ännu inte fastställt företrädaransvar

Situationen som följer av beslutet i Bilaga 2 skiljer sig från beslutet i Bilaga 1, på den punkten att det ännu inte finns ett fastställt beslut eller dom om företrädaransvar. I Bilaga 2 lyfter KFM inledningsvis att det, vad gäller skäligheten, är klarlagt att gäldenären är i behov av ekonomisk rehabilitering. En eventuell skuldsanering skulle innebära positiva effekter för honom, då hans skuldsättning skulle minska och han skulle motiveras till att förbättra sin ekonomiska situation. Skulderna har huvudsakligen uppkommit på grund av att han tidigare bedrivit företag och detta ska normalt beaktas positivt i skälighetsbedömningen. Vad som däremot blir ett problem i

ärendet, är att gäldenären i fråga vid tillfället för ansökan, utreds för personligt betalningsansvar. Med anledning av detta kan inte någon bedömning av gäldenärens möjligheter att betala sina skulder inom överskådlig tid samt huruvida näringsverksamheten har bedrivits på ett försvarligt sätt, göras. KFM motiverar avslaget på följande sätt: *”För att en skuldsanering för företagare ska vara meningsfull och genomförbar är det av yttersta vikt att samtliga skulder är fastställda och ingår i en eventuell skuldsanering. Om DK:s personliga betalningsansvar för obetalda skatter skulle fastställas efter ett beslut om skuldsanering för företagare skulle det medföra betydande svårigheter att fullfölja en skuldsanering och medför även att skuldsaneringens rehabiliterande syfte riskerar att förfelas.*

Med anledning av att DK:s personliga betalningsansvar ännu inte är fastställt gör Kronofogden bedömningen att det i dagsläget inte är skäligt att bevilja honom skuldsanering för företagare. Hans ansökan ska därför avslås.”

4. Uppfattningen om företrädaransvaret i samhället

4.1 Inledande kommentarer

I Prop. 2015/16:125 framgår att ”*Flera remissinstanser, bl.a. Företagarna, Svensk Inkasso och Svenskt Näringsliv, uttalar sig om företrädaransvaret och uttrycker att det bör slopas eller i vart fall ses över.*”¹²⁵ Nedan följer en framställning de argument som har framförts av Svenskt Näringsliv, Daniel Wiberg för Företagarna samt i *SOU 2016:72 - Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet*.

4.2 Svenskt Näringsliv

Svenskt Näringsliv framhåller i rapporten ”*Skatterättsligt företrädaransvar – fiskal gräddfil utan legitimitet*”, att SFL:s regler om företrädaransvar i praktiken tillämpas i mycket stor utsträckning. SKV har två parallella regelverk att använda sig av och genom den parallella existensen av de två systemen får bolagsföreträdare en mycket komplex och svårförståelig bild av ansvaret. Det är möjligt att en person noggrant följer reglerna i ABL i syfte att undvika personligt betalningsansvar men ändå drabbas av företrädaransvaret för skatter enligt SFL:s regler. På samma sätt kan en person som genom aktiva åtgärder ser till att följa regelverket i SFL, istället drabbas av personligt betalningsansvar för skatter enligt ABL.¹²⁶

Vidare anser Svenskt Näringsliv att det kan ifrågasättas om underlåtenhet att betala skatteskulden på dess förfallodag är en så pass klandervärd handling att personligt betalningsansvar är en rimlig följd därav. Enligt statistik från SKV är det i själva verket mycket vanligt förekommande att ett bolag inte betalar sina skatteskulder i tid.¹²⁷ SFL:s regelverk innebär i praktiken att varje företrädare, vilket innefattar styrelseledamöter, VD och faktiska företrädare, vid varje förfallodag för skatter och avgifter måste ha fullständig vetskap om skattens storlek och bolagets betalningsmöjligheter. I det fall medel saknas måste relevanta avvecklingsåtgärder vidtas senast samma dag och det ges i princip ingen möjlighet eller tid till att försöka rädda företaget.¹²⁸ Företrädaransvaret tillämpas mycket strängt i underrättspraxis och den subjektiva prövningen är mycket sträng. Hänsyn tas ytterst sällan, till företrädarens ansträngningar att rädda bolaget och betala skatteskulden. Det är inte fråga om en prövning utifrån vad som i andra sammanhang betecknas som uppsåt eller grov oaktsamhet, utan det är i

¹²⁵ Prop. 2015/16: 125 sid 124.

¹²⁶ Svenskt Näringsliv, Skatterättsligt företrädaransvar – fiskal gräddfil utan legitimitet?, sid 6.

¹²⁷ A.a., sid 7.

¹²⁸ Ibid.

princip tillräckligt att fastställa att skatten har betalats för sent.¹²⁹ Slutligen framhåller Svenskt Näringsliv att det skatterättsliga företrädaransvaret motverkar syftet med ABL:s ansvarsregler. Den kritiska tidpunkten för ansvar enligt SFL infaller tidigare än för ansvar enligt ABL. I och med detta motverkas syftet med ABL:s regler om tidsfrist. Ansvar enligt SFL kan i princip enbart undvikas genom att vidta relevanta avvecklingsåtgärder senast på skattens förfallodag vilket leder till att bolaget skall avvecklas omedelbart. Ett sådant incitament urholkar tidsfristerna för förfarandet i ABL och kolliderar med syftet bakom regelverket i ABL.¹³⁰

Sammanfattat är Svenskt Näringsliv av den uppfattningen att företrädaransvaret i SFL bör avskaffas. Systemet i 25 kap. ABL ter sig rimligt, eftersom det ger bolaget en viss tidsfrist samtidigt som borgenärerna skyddas. Inom regelverket finns en avvägning mellan intresset av att ge ett bolag visst rådrum att lösa sina problem och intresset att skydda borgenärer och en motsvarande avvägning finns inte i SFL:s regler.¹³¹ Sverige idag har ett växande behov av företagande och en större förståelse för samhällsekonomins behov av småföretagen. Bilden av att det allmänna ska gynnas särskilt framför andra borgenärer måste därmed anses föråldrad. Inom insolvensrättens andra områden tycks det finnas en vilja att likställa det allmänna med övriga borgenärer och det synes svårt att motivera det faktum att staten idag erbjuds två skilda möjligheter att påföra företrädare ansvar för ett bolags förpliktelser. En ordning där företrädaransvaret i SFL har tagits bort står i bättre överensstämmelse med associationsrätten och är framför allt mer rättvis. Det finns en ökad förståelse i samhället för vikten av en välfungerande samhällsekonomi som främjar risktagande. Ett företag bör rimligen ges ett visst rådrum att lösa problemen innan avveckling måste ske. Genom en ordning utan ett särskilt ansvar för just skatteskulder, kan det allmänna göra gällande personligt betalningsansvar för skatteskulder i samma situationer som andra borgenärer kan göra gällande ett personligt betalningsansvar.¹³²

4.3 Daniel Wiberg, Företagarna

Daniel Wiberg, ekon dr och chefsekonom på Företagarna skriver i en debattartikel för Svenska Dagbladet att det skatterättsliga företrädaransvaret upplevs som oförutsägbart och rättsosäkert, vilket borde vara ett problem även för Skatteverket. Vid sidan av den fiskala uppgiften är det

¹²⁹ Svenskt Näringsliv, Skatterättsligt företrädaransvar – fiskal gräddfil utan legitimitet?, sid 7.

¹³⁰ A.a., sid 7 f.

¹³¹ A.a., sid 8.

¹³² Ibid.

viktigt att verka för att tillämpningen av lagen upplevs vara legitim och rättssäker. Det faller på sin egen orimlighet att skatterättsligt företrädaransvar behövs för att företag annars skulle konkurrera illojalt genom att inte betala in skatt på förfallodatum och genom detta utsätta sig för påföljder i form av bland annat konkurs och företrädaransvar.¹³³

Wiberg framhåller att, ett av syftena bakom det skatterättsliga företrädaransvaret är att företagen ska vidta åtgärder innan de börjar få problem med att betala sina löpande skatteutgifter. Affärer och intäkter är osäkra vid företagande och därför anser många att en missad skatteinbetalning på förfalldagen inte alltid bör utgöra grov oaktsamhet. I praxis har tolkningen av grov oaktsamhet varit mycket sträng vilket en kammarrättsdom som föll i Jönköping i april 2016 är ett tydligt exempel på. I målet hade den tilltalade missat skatteinbetalning med en dag.¹³⁴ Vidare anser Wiberg att det är djupt olyckligt om livskraftiga bolag med en i grunden sund verksamhet på grund av tillfälliga likviditetsproblem väljer att försätta bolaget i konkurs på grund av risken för att åläggas skatterättsligt företrädaransvar. Företagare liksom alla individer i rättssamhället måste få en möjlighet att frigöra sig från tillfälliga problem och kunna gå vidare.¹³⁵

4.4 SOU 2016:72, Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet

Det skatterättsliga företrädaransvaret har behandlats i *SOU 2016:72 Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet*. Av betänkandet framgår att företrädaransvaret förhindrar att företagare får en andra chans och det föreslås att det skatterättsliga företrädaransvaret bör utredas.¹³⁶

För att skatterättsligt företrädaransvar ska aktualiseras krävs att företrädarkaren har agerat med grov oaktsamhet eller uppsåtligen. Tolkningen av grov oaktsamhet har i praxis varit sträng. Det skatterättsliga företrädaransvaret är i princip solidariskt bland företrädarkarna, vilket innebär att skatteverket kan välja att rikta krav mot den företrädarkare som har störst möjlighet att betala skulderna. Att ansvaret i princip är solidariskt kan också leda till att företrädarkare som inte har

¹³³ Wiberg, Svenska Dagbladet, hämtad 23/4 2017.

¹³⁴ Ibid.

¹³⁵ Ibid.

¹³⁶ SOU 2016:72 del 1 sid 132.

gjort någonting fel blir betalningsskyldiga. Rättsläget idag kan därmed innebära att företagare på grund av sin skuldsättning, aldrig får en praktisk möjlighet att starta en ny verksamhet.¹³⁷

Det är av vikt att analysera orsakerna till den ekonomiska situationen i ett företag och huruvida det är fråga om ett likviditetsproblem eller soliditetsproblem, innan konkursalternativet väljs. Det är ett stort problem om livskraftiga bolag med en i grunden sund verksamhet försätts i konkurs, för att undvika konsekvenserna av det skatterättsliga företrädaransvaret. Detta drabbar både de anställda som riskerar att förlora sina arbeten men även leverantörerna till bolaget som riskerar att inte få sina fordringar betalda.¹³⁸

¹³⁷ SOU 2016:72 del 1 sid 132.

¹³⁸ Ibid.

5. Diskussion

5.1 Innebär en företrädaransvarsskuld ett hinder för en gäldenär att beviljas F-skuldsanering?

5.1.1 Vilken gäldenärskategori enligt 6 § FSksanL, faller en gäldenär med en företrädaransvarsskuld in under?

En gäldenär som ansöker om F-skuldsanering och som har en företrädaransvarsskuld torde enligt 6 § FSksanL kategoriseras som ”företagare som har varit engagerad i en näringsverksamhet, vars skuldbörda till huvudsaklig del har anknytning till denna verksamhet”. Att det finns en företrädaransvarsskuld indikerar på att verksamheten som skulden har anknytning till är försatt i konkurs. Förklaringen till detta är att företrädaransvar enligt både ABL och SFL aktualiseras när ett bolag har en oförmåga att betala av sina skulder och båda regelverken föreskriver antingen betalning, företagsrekonstruktion eller konkurs som åtgärd vid inträdande av betalningsoförmågan. I de båda avslagsbesluten från KFM i Bilaga 1 och Bilaga 2, var de aktuella gäldenärerna företrädare för bolag som har försatts i konkurs. Det är således inte tal om en aktiv företagare enligt definitionen i 6 § FSksanL.

5.1.2 Omfattas en företrädaransvarsskuld av F-skuldsanering?

En företrädaransvarsskuld är inte en skuld som faller in under undantagen i 33 § FSksanL, så länge själva fordringen inte är tvistig. Därmed kan konstateras att, förutsatt att fordringen inte är tvistig och att den har uppkommit före den dag då inledandebeslutet om F-skuldsanering meddelades, är fordringen i sig av sådan typ att den omfattas av F-skuldsanering enligt bestämmelsen i 32 § FSksanL. I fråga om gäldenärskategori och skuldtyp, föreligger inget hinder för att beviljas F-skuldsanering, utan de största problemen tycks uppstå under bedömningen som grundas på 9–10 §§ FSksanL. Av besluten som framgår av Bilaga 1 och Bilaga 2, framgår att det faktum att gäldenären har en företrädaransvarsskuld har stor inverkan på ärendet. I Bilaga 1 avslår KFM gäldenärens ansökan eftersom gäldenären inte uppfyller kravet på försvarbart bedrivande av näringsverksamhet enligt kravet i 9 § FSksanL. I Bilaga 2 avslås ansökan istället med 10 § FSksanL som grund. I beslutet skriver KFM att, om gäldenärens betalningsansvar för obetalda skulder fastställs efter att F-skuldsanering beviljas, kan det medföra betydande svårigheter att fullfölja F-skuldsaneringen samt att det rehabiliterande syftet riskerar att förfelas.

5.1.3 Bedömningen av försvarligt bedrivande av näringsverksamhet

De primära omständigheterna som nämns i förarbetena, som indikerar på att verksamheten har drivits på ett oförsvarligt sätt är: att gäldenären har varit involverad i ekonomisk brottslighet med anknytning till verksamheten, att det i företaget har förekommit lån i strid med 21 kap. ABL samt att verksamheten har bedrivits på ett särskilt riskfyllt sätt. Betalbrottet att inte betala skatt som innehållits för annan, avkriminaliserades i Sverige vid införandet av skattebetalningslagen (1997:483). Företrädaransvar är därmed inte att kategorisera som ekonomisk brottslighet. Situationen är annorlunda om det istället rör sig om en gäldenär som har brutit mot reglerna i skattebrottslag (1971:69) (SkbrL) och begått ett skattebrott. En skuld härrörande från skattebrott med anknytning till verksamheten, faller in under diskvalifikationsgrunden ”ekonomisk brottslighet med anknytning till verksamheten”.

En företrädaransvarsskuld kan vidare inte diskvalificeras under grunden ”att det har förekommit lån i strid med 21 kap. ABL” eftersom den inte faller in under dessa regler. Företrädaransvarsskulden skulle däremot kunna ses som ett resultat av att verksamheten har bedrivits på ett särskilt riskfyllt sätt. Vad gäller kapitalskyddsreglerna i ABL, är ett av dessas syften att sätta en gräns för hur långt en verksamhet som inte längre är lönsam får fortsätta drivas innan den i borgenärernas intresse måste likvideras. På samma sätt syftar reglerna i SFL till att få företagsledarna att vidta åtgärder för att förhindra att ett företag som inte längre är lönsamt fortsätter att drivas på bekostnad av staten. Kapitalskyddsreglerna i ABL och reglerna i SFL har således en liknande funktion. Vad som tydligt skiljer dem åt är att SFL enbart skyddar staten som borgenär, medan 25 kap. ABL utgör ett skydd för alla typer av borgenärer, staten inkluderat. De subjektiva rekvisiten i SFL består i att företrädaren ska ha haft vetskap om eller haft fog att misstänka att skatterna inte kommer kunna betalas i tid.¹³⁹ Detta innebär således att en företagare som är medveten om situationen men inte vidtar föreskrivna åtgärder i rätt tid, riskerar borgenärernas intressen. Att fortsätta driva en icke lönsam verksamhet innebär att mer kapital från bolaget kan försvinna och att borgenärerna kommer att få mindre betalt. Företrädaransvar enligt både ABL och SFL syftar som tidigare nämnts till att skydda borgenärerna, så att dessa kan rikta sitt betalningskrav mot företrädaren som har agerat i strid med reglerna. Ett ålagt företrädaransvar kan således indikera på ett särskilt riskfyllt bedrivande av näringsverksamheten, vilket leder till att F-skuldsanering ska nekas enligt reglerna i 9 § FSksanL.

5.1.4 Bedömning av skälighet att bevilja F-skuldsanering

I rättsfallet NJA 1998 s. 259 som avgjordes enligt dåvarande skuldsaneringslag, diskuterades huruvida det kan anses vara skäligt att bevilja skuldsanering, om den sökande gäldenären har skulder härrörande från uppbördsbrott. Enligt den i fallet gällande skuldsaneringslagen fanns ingen regel likt 9 § FSksanL om seriöst företagande. Istället fördes en diskussion om själva skälighetsbedömningen. En motsvarande bestämmelse om skälighet inom F-skuldsanering, finns idag i 10 § FSksanL.

I fallet kom HD fram till att det inte var skäligt att bevilja skuldsanering på grund av skuldernas ursprung. Gäldenären i fallet hade vidare olovligen, under en relativt lång tidsperiod, ökat sin skuldsättning mot staten. I NJA 1998 s 359, skildras domstolens strikta synsätt på underlåtenhet betala in skatt till staten. Vidare utvisas i fallet, uppbördsbrottsdomens negativa inverkan på möjligheten att beviljas skuldsanering. Om samma gäldenär som i NJA 1998 s. 359 idag skall ansöka om F-skuldsanering, skulle denne mest troligt nekas på grund av två faktorer:

- 1). Gäldenären har gjort sig skyldig till ett ekonomiskt brott, som har koppling till verksamheten, och
- 2). Gäldenären har, genom att under en betydande tidsperiod, med insikt om verksamhetens ekonomiska problem, drivit verksamheten vidare istället för att vidta avvecklingsåtgärder.

Det är dock viktigt att belysa att gäldenären i NJA 1998 s. 259 hade dömts för uppbördsbrott vilket som tidigare nämnts, idag är avkriminaliserat. Det finns därför anledning till att vid inhämtande av vägledning ur fallet, vara särskilt uppmärksam eftersom ett företrädaransvar inte kan likställas med en uppbördsbrottsdom.

5.1.5 Vilken inverkan har ett företrädaransvar enligt ABL, på en ansökan om F-skuldsanering?

Vad gäller företrädaransvar enligt ABL framgår av Prop. 2015/16:25 att det ska göras skillnad på om ansvaret har ålagts företrädaren eller om det har ådömts företrädaren. För ansvar som har ålagts företrädaren anses det vara en för långtgående slutsats att företaget enbart på grund av detta ska anses ha drivits på ett oförsvarligt sätt. Eftersom det är fråga om en omvänd bevisbörda¹⁴⁰ innebär det inte att en företrädare som har drabbats av personligt betalningsansvar per automatik måst ha handlat försumligt. Som tidigare nämnts kan omständigheterna i det

¹⁴⁰ Se avsnitt 2.6.2

enskilda fallet exempelvis hur ledningen har agerat för att undvika eller för att komma till rätta med misskötsamheten och hur företaget i övrigt har skötts, medföra att misskötsamheten ändå inte når upp till att anses som oförsvarlig.

Om däremot en domstol har funnit att företrädaren har agerat uppsåtligt eller av grov oaktsamhet vad gäller skyldigheten att betala skatt och därigenom ådömts företrädaransvar, ska detta istället tala för att verksamheten har bedrivits på ett oförsvarligt sätt. Ett ådömt företrädaransvar enligt ABL torde därför i de allra flesta fall leda till att gäldenären nekas F-skuldsanering, eftersom domen utgör en stark indikation på att verksamheten har bedrivits på ett oförsvarligt sätt, i den mening som avses i 9 § FSksanL. Det finns dock ett litet utrymme till att se på övriga omständigheter i fallet vilket skulle kunna medföra att gäldenären trots allt kan beviljas F-skuldsanering. Chanserna till ett sådant utfall torde dock vara relativt små.

5.1.6 Vilken inverkan har ett företrädaransvar enligt SFL, på en ansökan om F-skuldsanering?

Misskötsamhet gentemot staten är inte en egen diskvalifikationsgrund, men det innehar fortfarande en viktig betydelse vid bedömningen i 9–10 §§ FSksanL. Av förarbetena till FSksanL framgår att det faktum att verksamheten har skulder till staten, inte per automatik medför att företagaren ska anses ha bedrivit verksamheten på ett oförsvarligt sätt. Avgörande ska istället vara: skuldernas omfattning, den tidsperiod under vilken misskötsamhet har pågått samt om betalningsmissarna har skett vid upprepade tillfällen. Här finns en möjlighet att bevilja F-skuldsanering om misskötsamheten av skatteinbetalningarna anses vara av mildare slag. Dessvärre framgår inte av förarbetena, hur den samlade bedömningen ska ske och var gränsen mot oacceptabel misskötsamhet går. Fallet NJA 1998 s. 259, där företagaren trots insikten om företagets betalningsoförmåga valde att fortsätta driva verksamheten, är enligt min mening ett typexempel på en situation där misskötsamheten med skatteåtagandena är att betraktas vara av allvarligare slag. För att ett företrädaransvar ska dömas ut krävs enligt både ABL och SFL grov oaktsamhet. Att en företrädare har blivit ådömt företrädaransvar talar således för att det subjektiva rekvisitet är uppfyllt och att det enligt den bedömningen, rör sig om en allvarligare grad av misskötsamhet. I förarbetena till FSksanL anges att *”Det faktum att företrädaren har ådömts företrädaransvar enligt 59 kap. 12 och 13 §§ SFL tyder på att företaget har misskött skyldigheten att betala skatt i sådan omfattning att verksamheten normalt får anses ha drivits oförsvarligt.”* KFM kommer inte att beakta omständigheterna i företrädaransvarsmålet, såvida det inte rör sig om nya omständigheter, som inte beaktades under företrädaransvarsprocessen.

5.1.4 Beslut om avslag från KFM

Av beslutet i Bilaga 1 framgår att KFM inte gör någon egen utredning av omständigheterna i företrädaransvarsmålet. Av beslutet framgår vidare att förvaltningsrätten inte har funnit skäl att befria gäldenären från betalningsskyldighet, vilket KFM därefter grundade sin egen bedömning på. Försättningsvis har den aktuella gäldenären förutom domen om företrädaransvar, olovligen skaffat sig en skattekredit, genom att under flera tillfällen vara sen med betalning. Gäldenären har också underlåtit att upprätta en kontrollbalansräkning när aktiekapitalet varit mer än hälften förbrukat. Härmed är visat att, det inte enbart är det utdömda företrädaransvaret som medför att ansökan avslås. Av beslutet framgår att, företrädaransvaret tillsammans med andra betydande omständigheter, vid en samlad bedömning har utgjort skäl till att F-skuldsanering inte ska beviljas enligt bedömningen i 9 § FSksanL.

Det är tydligt att en dom om skatterättsligt företrädaransvar talar för att en gäldenär inte kan anses ha bedrivit sin verksamhet på ett försvarligt sätt. Även om ansvaret ännu inte har dömts ut har en pågående utredning om skatterättsligt företrädaransvar en betydande inverkan. I beslutet i Bilaga 2, har gäldenärens betalningsansvar ännu inte fastställt, vilket leder till att gäldenären får avslag på sin ansökan. Avslaget i beslutet grundas på skälighetsrekvisitet i 10 § FSksanL. KFM menar att *"Om gäldenärens personliga betalningsansvar för obetalda skulder fastställs efter ett beslut om skuldsanering för företagare skulle det medföra betydande svårigheter att fullfölja en skuldsanering och medför även att skuldsaneringens rehabiliterande syfte riskerar att förfelas."* Här kan således konstateras att, även den omständighet att det pågår en utredning om skatterättsligt företrädaransvar, talar för att det inte kan anses vara skäligt att bevilja gäldenären F-skuldsanering. Anledningen till detta torde, förutom risken för att skuldsaneringens rehabiliterande syfte kan förfelas, även vara att det råder ovisshet om vilka skulder som ska omfattas av skuldsaneringen.

I båda besluten från KFM finns, förutom skulden härrörande från företrädaransvar, även andra skulder med nära anknytning till verksamheten. Även om företrädaransvaret är den omständighet som föranleder avslag, så får avslaget verkan för samtliga skulder i ansökan.

5.2 Kritiken från remissinstanserna

5.2.1 Inledning

Svenskt Näringsliv och Företagarna som båda är remissinstanser till förslagen i Prop. 2015/16:125, anser att företrädaransvaret bör slopas eller i varje fall ses över. Sammanfattat är den främsta kritiken mot företrädaransvaret från Svenskt Näringsliv och Företagarna: Att SKV i nuläget har möjlighet att tillämpa två olika regelverk, att det är oförutsägbart och rättsosäkert, att bilden av att det allmänna ska gynnas framför andra borgenärer i dagsläget måste anses föråldrat samt att konsekvenserna av företrädaransvaret är ett för hårt straff mot de svenska företagarna. Skatterättsligt företrädaransvaret har kritiserats främst i de fall som handlat om en miss med en kortare tidsperiod som en dag eller en vecka. De åtgärder företrädaren har vidtagit för att följa SFL har vid domstolens bedömning av grov oaktsamhet inte tillmätts någon större betydelse. Trots detta anser jag att alternativet att helt slopa företrädaransvaret, inte är rätt lösning på problemet. Nedan följer en framställning om varför jag är av den åsikten.

5.2.2 Det skatterättsliga företrädaransvaret bör inte slopas, utan ses över

Jag instämmer till viss del med att idén om statens särställning i borgenärshänseende kan anses vara föråldrad, eftersom staten ges en ytterligare möjlighet att driva in sin fordran som övriga borgenärer inte har. Jag anser dock att kritikerna lägger föga vikt vid det skatterättsliga företrädaransvarets funktion. Det allmänna ska inte behöva stå för förluster som följer av misskötsamhet med företagandet. Skatterättsligt företrädaransvar ska avskräcka från att driva en förlustbringande verksamhet för länge, som exempelvis i fallet NJA 1998 s. 259. Det skatterättsliga företrädaransvaret utgör ett skydd för att samhället i stort inte ska drabbas av betydande kostnader.

Sett ur ett F-skuldsaneringsperspektiv, ter det sig inte rimligt att helt avskaffa företrädaransvaret i SFL. FSksanL är utformad på så sätt att lagen endast ska omfatta de företagare som anses vara seriösa och lojala. Genom denna särbehandling av de ärliga företagarna ska en tydligare skiljelinje skapas mellan de seriösa- och de oseriösa företagarna. Det har tidigare i uppsatsen konstaterats att ett företrädaransvar enligt både ABL och SFL, till övervägande del talar för att företagaren inte ska beviljas F-skuldsanering. Jämfört med det skatterättsliga företrädaransvaret, är dock bedömningen något mildare när det rör sig om företrädaransvar enligt ABL. Det ges större utrymme till att avgöra frågan utifrån ”omständigheterna i det enskilda fallet”. Trots detta innehar ett domstolsavgörande om företrädaransvar, en betydande

roll under ett pågående ärende om F-skuldsanering. Om en domstol finner att företrädaren agerat uppsåtligt eller av grov oaktsamhet enligt ABL vad gäller skattebetalningar, talar det starkt för att företrädaren inte ska beviljas F-skuldsanering. Företrädaransvaret är således en faktor som inom F-skuldsaneringsområdet, skiljer de seriösa företagarna från de oseriösa. Resultatet av detta blir att de företagare som enligt ABL eller SFL har agerat grovt oaktsamt vad gäller betalningsmissarna, nekas möjligheten till F-skuldsanering. Trots att gäldenären för övrigt kan anses ha drivit sin verksamhet på ett försvarbart sätt, kan denne inte beviljas F-skuldsanering.

Om staten tillämpar 25 kap. ABL för sin skattefordran, innehar staten ingen särställning i borgenärshänseende och likställs därmed med övriga borgenärer. Som tidigare nämnts väljer inte staten sina gäldenärer. Privata aktörer har full möjlighet att granska vem de ingår avtal med baserat på en egen riskavvägning. Självklart finns det alltid en risk för oförutsedda händelser, vilket parterna alltid måste ta hänsyn till i sin riskavvägning, men beslutet att ingå avtal med en viss part utgör ett medvetet risktagande. Så är inte fallet när staten innehar borgenärsrollen. Nästan alla har en möjlighet att skaffa sig en skattecredit. För att denna möjlighet inte ska missbrukas, krävs att staten ges en särställning i borgenärshänseende. Att enbart ha 25 kap. ABL som regelverk för att kunna aktualisera företrädaransvar är därför enligt min mening inte optimalt.

Av den statistik om företrädaransvarsmål som Svenskt Näringsliv lägger fram i sin rapport, är visat att SKV vinner den övervägande delen av de mål som tas till förvaltningsrätt. SKV som myndighet lyder under officialprincipen och är även bunden av den utredningsskyldighet som stadgas i 40 kap. 1–5 §§ SFL. SKV är således skyldigt att se till att ärendena blir tillräckligt utredda. Besluten måste vara välgrundade och fattade med noggrannhet och i överensstämmelse med gällande rätt. SKV:s agerande präglas, förutom av intresset av att få in pengar till statskassan, även av intresset att minimera risken för att hamna i tvist och dra på sig rättegångskostnader. SKV beslutar därmed om personligt betalningsansvar, endast i de fall SKV är helt säkra på att det är förenligt med lagreglerna. Detta är enligt min mening, en av de främsta anledningarna till statens framgångssiffror i mål om skatterättsligt företrädaransvar. Det visar således att själva kärnproblemet ligger i hur lagen är utformad, samt hur bedömningen av grov oaktsamhet idag ser ut.

Den oaktsamhetsbedömning som ska göras enligt SFL, sker inte på samma sätt som inom andra rättsområden. Det subjektiva rekvisitet består i att företrädaren ska ha haft vetskap om eller haft fog att misstänka att skatterna inte kommer kunna betalas i tid. Så fort betalning inte har skett på korrekt sätt anses företrädaren ha uppfyllt kravet på grov oaktsamhet, oavsett vad som har föranlett den uteblivna betalningen. Enligt min mening är en bedömning av grov oaktsamhet i dagsläget väl sträng, och det är denna bedömning som bör ses över. Av vad som är visat ut befintlig rättspraxis om företrädaransvar, påminner ansvaret till stor del om ett strikt ansvar, vilket inte är förenligt med lagreglernas formulering. Det finns ett krav på oaktsamhet eller uppsåt, ändå tillmäts företagarens faktiska agerande föga betydelse. Avgörande är att det har funnits en medvetenhet om den ekonomiska situationen och att erfordrade handlingar inte har vidtagits i rätt tid. I fallet HFD 2015 ref 58 hade åtgärder vidtagits på korrekt sätt, med en försening på cirka en vecka. Denna försening berodde på att det krävdes viss tid för företagaren att bli varse om beslutet om upphörande av rekonstruktion. Den tid som krävdes från att bli varse om beslutet, till att vidta korrekt åtgärd, var en omständighet som HFD inte tillgav någon större betydelse. Med tanke på den politik och dess mål som finns idag, är det inte rimligt att straffa företrädare på det här sättet. Företrädaransvaret får betydelse inom andra rättsområden som exempelvis inom F-skuldsanering, där denne på grund av företrädaransvaret inte få sin ansökan beviljad. SFL bör ses över och ändras på så sätt att, de ageranden företagaren har vidtagit för att följa SFL bör tillmätas större betydelse än vad som sker i dagsläget. Det primära intresset bör inte vara att straffa företrädaren så fort det enligt lag är möjligt, utan istället bör intresset av att hjälpa företagaren gå före.

5.3 Intresseavvägningen

I dagsläget går statens intresse av skatteindrivning före den enskilde företagarens intresse av F-skuldsanering. Att statens intresse väger tyngre framgår tydligt genom det faktum att en företrädaransvarsskuld utgör hinder för att F-skuldsanering ska beviljas. Till viss del är detta förståeligt. Företrädaransvaret skulle delvis förlora sin funktion om det skulle vara möjligt att sanera bort skulden. Det problem som finns här är att företrädaransvaret i många fall kan innebära ett alltför hård straff för företagaren. Dess hårda effekter må ha en avskräckande verkan, men kan även leda till att företagare väljer att försätta i grunden fungerade bolag i konkurs, för att inte riskera att dra på sig ansvar.

Det skatterättsliga företrädaransvaret kom till under en tid när det inte fanns skattekonton och en arbetsgivare ofta var tvungen att hålla undan pengarna en väsentlig tid innan inbetalning. Många gånger ledde detta till att pengarna var förbrukade när dagen för betalning kom. Genom det skatterättsliga företrädaransvaret har staten försäkrat sig rätt att, vid konstaterande av grov oaktsamhet rikta krav mot en företrädare för verksamheten. Skulle en företrädare kunna göra av med verksamhetens medel hur som helst utan att riskera att hållas personligt ansvarig, skulle detta kunna leda till ett missbruk av friheten. Jag delar till viss del Simon-Almendals synsätt på att synen på företrädaransvaret än idag i vissa delar speglar den straffrättsliga repressiva bakgrunden. Enligt min mening kan denna bakgrund vara en bidragande orsak till att, bedömningen av grov oaktsamhet skiljer sig inom SFL, jämfört med andra rättsområden.

5.4 Fallet HFD 2015 ref 58

I fallet HFD 2015 ref. 58 hade företrädarens försök att följa gällande rätt, inte någon större inverkan på avgörandet. Avgörande var istället att konkursansökan hade kommit in och beviljats, en vecka efter upphörandet av företagsrekonstruktionen. Jag delar Löfgren m.fl. åsikt om att HFD 2015 ref 58 visar det strikta rättsläget på området. Enligt min mening är domen väl hård. Det är givetvis viktigt att åtgärder vidtas så fort som möjligt. I dagsläget är avgörande om tiden för skatternas förfallodag har passerat. Enligt min mening bör domstolen ta hänsyn till den tid det tar att vidta korrekta åtgärder efter att ha blivit varse om beslut om att rekonstruktion upphör. Jag anser att en vecka utgör en skälig tidsperiod för denna omställning. Rådande rättsläge på företrädaransvarsfronten, har en direkt inverkan på F-skuldsaneringsområdet. Som tidigare konstaterats, går inte KFM djupare in på företrädaransvarsfrågan såvida det inte rör sig om nya omständigheter som inte beaktats tidigare. En fråga att ställa sig här är om det verkligen är korrekt och förenligt med ett av FSksanL:s främsta syften: att ge de ärliga företagen en möjlighet till en andra chans¹⁴¹, att en gäldenär likt företagaren i HFD 2015 ref 58 inte kan beviljas F-skuldsanering?

Om den aktuella gäldenären i fallet HFD 2015 ref 58 skulle ansöka om F-skuldsanering, skulle det ådömda företrädaransvaret tala starkt för avslag på ansökan, enligt kriterierna i 9 § FSksanL. Ett tänkbart handlingsalternativ som kan vidtas för att fler gäldenärer som trots en företrädaransvarsskuld kan anses vara ”ärliga och seriösa” ska kunna beviljas F-skuldsanering, är att KFM under F-skuldsaneringsprocessen ges en skyldighet att beakta vissa omständigheter

¹⁴¹ Se avsnitt 3.2.2.

i företrädaransvarsdelen. Det största problemet med att ålägga KFM en sådan skyldighet är att det skulle kräva ytterligare tid men också bli en kostnadsfråga. Vidare kan det vara svårt att argumentera för att KFM ska utreda någonting som redan är utrett av domstol eller en annan myndighet.

I fallet HFD 2015 ref 58 hade företrädarna följt gällande regelverk och själva missen bestod i att konkursansökan hade beviljats en vecka efter att företagsrekonstruktionen upphört. Av vad som föreskrivs i förarbetena till FSksanL, om att företrädaren ska ha bedrivit sitt företag på ett försvarbart och lojalt sett, skulle vid bortseende från själva domen, teoretiskt sett företrädaren i HFD 2015 ref 58 kunna anses ha bedrivit sin verksamhet på ett försvarbart och lojalt sätt.

Situationen i HFD 2015 ref 58 kan ställas i jämförelse med fallet NJA 1998 s. 259, där den aktuella företagaren hade ökat sin skuldsättning väsentligt genom att denne under en lång tid efter att betalningsoförmågan inträtt, hade fortsatt att driva verksamheten vidare. Här skildras enligt min mening en tydlig situation där företaget otvivelaktigt har drivits på ett oförsvarligt sätt enligt 9 § FSksanL. Är det verkligen korrekt och rättssäkert att gäldenären i HFD 2015 ref 58 är att likställas med exempelvis gäldenären i NJA 1998 s. 259, vad gäller kriteriet på seriöst och försvarbart företagande? Jag anser att det är förståeligt att KFM inte utreder vad som redan är utrett av en annan myndighet. Det är inte motiverat att ytterligare resurser ska läggas på detta, men samtidigt strider det mot FSksanL:s syfte, eftersom företagare som försökt göra rätt stämplas som oseriösa. Istället bör kritiken riktas mot bedömningen av grov oaktsamhet i SFL. I HFD 2015 ref 58 framhöll domstolen att ansökan om rekonstruktion bör påbörjas långt före skattens förfallodag inträder vilket är ett rimligt krav, eftersom företrädarna ska ha insikt i bolagets ekonomi. Men är en försening med vecka verkligen så pass allvarligt jämfört med den konsekvens det leder till, det vill säga ett personligt betalningsansvar och att inte kunna beviljas F-skuldsanering. Det är möjligt att föra en diskussion om hur lång tidsperiod som kan anses vara av ”mildare karaktär” och som därmed kan motivera att ansvar inte döms ut. Problemet är att SKV och domstolarna i dagsläget inte för någon sådan diskussion, utan betydelse tillmäts enbart den omständighet, att skattebetalning eller korrekt avvecklingsåtgärd inte skett inom den bestämda tidsramen.

6. Slutsats

Av den utredningen i denna uppsats, om hur företrädaransvar enligt både ABL och SFL förhåller sig till F-skuldsanering är visat att, ett utdömt skatterättsligt företrädaransvar utgör ett hinder för en gäldenär att beviljas F-skuldsanering. En dom om företrädaransvar enligt både ABL och SFL, bekräftar att företrädaren har förfarit grovt vårdslöst eller uppsåtligen vad gäller misskötsamheten med skatteinbetalningarna. Vad gäller företrädaransvar enligt ABL skiljer förarbetena mellan ålagt och ådömt företrädaransvar. Att företrädaransvaret har blivit ålagt utgör inte per automatik ett hinder för F-skuldsanering. Hänsyn ska tas till helheten som bland annat, hur styrelsen har agerat. Om det däremot rör sig om ett ådömt företrädaransvar enligt ABL, innebär det att en domstol har funnit att företrädaren har agerat uppsåtligen eller av grov oaktsamhet och därmed talar domen för att F-skuldsanering inte ska beviljas.

F-skuldsaneringslagen uppnår genom sina kriterier i 9 – 10 §§ FSksanL om försvarbart bedrivande av verksamheten och skälighet, sitt syfte med att sälla bort gäldenärer som anses ha drivit sin verksamhet på ett oförsvarbart sätt. Bieffekten av detta blir dock att FSksanL är beroende av en bedömning som sker enligt andra lagar, det vill säga ABL och framförallt SFL. Med anledning av detta föreligger en betydande risk att företagare som oaktat domen om företrädaransvar, i övrigt kan anses ha bedrivit sin verksamhet på ett försvarligt och lojalt sätt, ändå stämplas som oseriösa. Det råder således en viss kollision av SFL och syftet bakom FSksanL. Själva kollisionen av reglerna sker främst i fråga om hur företrädaransvaret enligt SFL döms ut, samt i fråga om hur det ådömda ansvaret ska beaktas under bedömningen i 9 – 10 §§ FSksanL. Det främsta problemet ligger inte i hur FSksanL är utformat utan det härleds istället till de subjektiva rekvisiten i SFL. Vid bedömningen av rekvisitet grov vårdslöshet i SFL, tas inte någon betydande hänsyn till andra omständigheter än att rätt åtgärder har vidtagits efter skattens förfallodag. Med anledning av detta anser många intressenter i samhället, bland annat Svenskt Näringsliv att, det skatterättsliga företrädaransvaret bör slopas.

Med beaktande av den företagsfrämjande politik som idag bedrivs och dess mål, är det i dagsläget aktuellt med en reform av det skatterättsliga företrädaransvaret. Framför allt vad gäller bedömningen av grov oaktsamhet. Om bedömningen av grov oaktsamhet ändras på så sätt att fler omständigheter beaktas och tillmäts större betydelse under den samlade bedömningen, än vad som sker i dagsläget, kommer det att råda större harmoni mellan det skatterättsliga företrädaransvaret och den svenska näringspolitiken och dess mål.

Källförteckning

Offentligt tryck

Propositioner

- Prop. 1975:103 Förslag till ny aktiebolagslag m.m.
Prop. 1979/80:143 Med förslag till ny lagstiftning om handelsbolag m.m.
Prop. 1987/88:143 Om ändring i brottsbalken m.m.
Prop. 1987/88:10 Förslag till lag om styrelserepresentation för de privatanställda m.m.
Prop. 1989/90:74 Om ny taxeringslag m.m.
Prop. 1991/92:112 Om F-skattebevis m.m.
Prop. 2000/01:150 Likvidation av aktiebolag m.m.
Prop. 2002/03:128 Företrädaransvar m.m.
Prop. 2006/07:99 En fristående kronofogdemyndighet m.m.
Prop. 2010/11:165 Skatteförfarandet
Prop. 2015/16:125 Skuldsanering – förbättrade möjligheter för överskuldsatta att starta om på nytt

Betänkanden

- SOU 2002:08 Företrädaransvar
SOU 2014:44 F-skuldsanering, en möjlighet till nystart för seriösa företagare
SOU 2016:72 Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet del I och II

Litteratur

- Bertil Lehrberg, Aktiebolagsrätt, Upplaga 1:1, Iusté Aktiebolag, Uppsala 2016
- Bertil Lehrberg, Praktisk juridisk metod, Upplaga 9:1, Iusté Aktiebolag, Uppsala 2016
- Björn Forssén, Företrädaransvar för juridiska personers skatteskulder, Jure förlag AB, Stockholm 2012
- Kent Löfgren, Kerstin Fagerberg, Anders Lagerstedt, Roger Persson Österman, Bo Svensson, Personligt ansvar vid likvidationsplikt, värdeöverföringar, företrädaransvar samt skattefrågor vid obestånd, sjätte upplagan, Wolters Kluwer Sverige AB, Stockholm 2016
- Karin Kuhlin Olsson, Juridikens fundament, Upplaga 6, Stockholm 2011
- Mikael Mellqvist, Handbok till skuldsaneringslagen, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2007
- Skatteverket,Handledning för företrädaransvar, Utgåva 3, Elanders Gotab, Stockholm 2005
- Stefan Lindskog, Kapitalbrist i aktiebolag, Kommentarer till kap 25:13–20 ABL, Upplaga 2:1, Norstedts Juridik, Stockholm 2015
- Teresa Simon-Almendal, Företrädaransvar, Upplaga 1:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2015

Rättspraxis

- NJA 1957 s. 757
NJA 1957 s. 761

NJA 1970 s. 3
NJA 1972 s 115
NJA 1973 s. 544
NJA 1979 s. 555
NJA 1988 s 620
NJA 1998 s. 259
NJA 2009 s. 221

RH 1994:17
RH 1996:15
RH 1996:72
RH 1996:93
RH 1996:123
RH 1997:113

HFD 2015 ref. 58

RÅ 2007 ref 48

Internetkällor

Lagkommentar, Karnov

https://pro.karnovgroup.se/document/2190401/1?frt=F-skuldsanering&hide_flash=1&page=1&rank=2#SFS2016-0676_KO_P10 (hämtad 29/1 2018)

Wiberg, Daniel, Missa skatten med en dag kan räcka för fällning, Dagens Nyheter, 23/4 2017
<https://www.svd.se/missa-skatten-med-en-dag-kan-racka-for-fallning/om/naringsliv:debatt>
(hämtad 2018-01-03)

Regeringen

<http://www.regeringen.se/regeringens-politik/naringspolitik/mal-for-naringspolitik/>
(hämtad 2/11 2017)

Skatteverket, Rättslig vägledning

<https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2017.3/326580.html#h-Vem-beslutar-om-foretradaransvar> (hämtad 19/12 2017)

<https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2015.1/326579.html#h-Vad-ar-en-overenskommelse> (hämtad 22/2 2018)

Lagkommentar, Karnov Group Sweden AB

https://pro.karnovgroup.se/document/2190401/1?frt=F-skuldsanering&hide_flash=1&page=1&rank=2#SFS2016-0676_KO_P10 (hämtad 15/2 2018)

Övrigt

Rapporter

Roger Persson Österman och Carl Svernlöv för Svenskt näringsliv, Skatterättsligt företrädaransvar – fiskal gräddfil utan legitimitet? oktober 2013

Tidningsartiklar

Claes Sandgren, Tidsskrift for Rettsvitenskap, Tfr, Vol. 118, nr 4-5, s. 648-656

Nils-Bertil Morgell, Skatteverket tvingas välja väg – företrädaransvar eller skuldsanering,
Skattenytt nr 7-8 2017

Bilaga 1

Skuldsanering Malmö
Christel Kronqvist
010-5789811
christel.kronqvist@kronofogden.se

Bilaga 1

Beslut om avslag på ansökan

1 (5)

Datum 2017-08-17 Dnr S-11482-16

Kronofogdemyndigheten
Skuldsanering Malmö
Box 50508
20250 MALMÖ

Den person som har sökt skuldsanering för företagare

Borgenärer (de som ska ha betalt)

Se bifogad borgenärs- och skuldförteckning.

Vad som har prövats

Ansökan om skuldsanering för företagare.

Beslut

Kronofogdemyndigheten avslår ansökan om skuldsanering för företagare för

Efter beslutet att inleda skuldsanering har det kommit fram att fastighet har ett avsevärt högre värde än vad som framgick av ansökan. Hon har alltså en tillgång som vid en eventuell försäljning skulle ge ett överskott att fördela mellan fordringsägarna. Vidare har det framkommit att har ådömts företrädaransvar enligt 59 Kap 13 § SFL och därför blivit betalningsskyldig för de skatteskulder som påförts det aktiebolag som varit företrädare för.

Inbetalda pengar ska fördelas mellan de fordringar och till de borgenärer för vilka utmätning pågick vid inledandebeslutet. Eventuellt överskott betalas ut till

Ansökan och utredning

Kronofogdemyndigheten (Kronofogden) fattade beslut om att inleda skuldsanering 2017-05-05.

Personliga och ekonomiska förhållanden

..... är 53 år och gift. Makarna bor i egen fastighet (Halmstad) med en boendekostnad om 8 738 kr per månad. arbetar heltid som förskolelärare inom Halmstads kommun och har en månadslön om brutto 29 600 kr (skatt 7 154 kr). Hennes make är timanställd på Total Rent Halmstad AB och har en inkomst om i genomsnitt brutto 10 000 kr (skatt 2 340 kr) i månaden. Båda makarna har kostnad för resor med kollektivtrafiken om vardera 615 kr per månad. De har även kostnad för läkarvård och medicin om vardera 275 kr per månad motsvarande högkostnadsskyddet.

..... står registrerad för handelsbolaget Actima Städ och

www.kronofogden.se
Postadress
Box 50508
20250 MALMÖ

Telefon
0771-737300

E-postadress: kronofogdemyndigheten@kronofogden.se
Telefax
010-5747524

KFM 9119 05 sv 00 11

Skuldsanering Malmö
Christel Kronqvist
010-5789811
christel.kronqvist@kronofogden.se

Beslut om avslag på ansökan

Datum 2017-08-17 Dnr S-11482-16

2 (5)

Service HB (969773-7113). Bolaget registrerades 2015-01-15, men det har aldrig funnits någon verksamhet i bolaget och uppges att hon ämnar avregistrera bolaget.

Det framgår av ansökan att äger en bil av märket SAAB Aero 9:5, årsmodell 2004, och värdet på bilen upptas i ansökan till 10 000 kr. Vidare är hon delägare till fastigheten som makarna bor på. Fastigheten betingar enligt ansökan ett värde om 1 850 000 kr och är belånad för 1 526 022 kr. Det kan noteras att make står ensam på ett av fastighetslånen med pant i fastigheten. Enligt värdering utförd av Svensk Fastighetsförmedling 2017-05-29, dvs. efter inledande beslutet, har fastigheten ett marknadsvärde om 2,6 miljoner kr. Vid kontakt med värderingsmannen framkommer att han sätter marknadsvärdet relativt lågt och enligt den statistik som han har att tillgå skulle värdet kunna närma sig 2,9 miljoner kronor.

har befunnits sakna utmätningsbar egendom vid utredning hos Kronofogden i Halmstad/Varberg 2015-11-09 och har fram till inledandet varit föremål för löneutmätning om 10 194 kr per månad.

Skuldsättningen

Den totala skuldbördan uppgår enligt inkomna bevakningar till 2 485 749 kr. Av dessa avser 1 526 022 kr fastighetslån (varav maken svarar ensam för ett av lånen). Övriga skulder avser studiemedel, skulder som härrör från tidigare bedriven näringsverksamhet, skatteskulder, borgen för dotterns lägenhet, obetald TV samt diverse krediter och konsumtionsskulder. Vidare har en av krediterna använts till sanering av en väninnas skulder och för denna skuld är och väninnan solidariskt betalningsansvariga.

uppges att hennes make hade ett städföretag (Actima Property Services HB, under åren 2001-2010. I början gick företaget med vinst men sedan gick det sämre. tog då ett lån i ett försök att rädda företaget. Trots detta försattes bolaget i konkurs 2010-01-26. Maken fick stora skatteskulder och blev arbetslös och drabbades av psykisk ohälsa. och en väninna startade då upp ett nytt företag, Actima Sverige AB och drev detta under åren 2010-2015. fortsatte sitt jobb som förskolelärare samtidigt som hon arbetade i företaget. Hon var ständigt trött och satt ofta uppe sent på nätterna för att inte hamna efter med pappersarbetet. Det visade sig ganska snabbt att inte heller detta företag gick med vinst. tog lån för att täcka upp för skatteskulder och löner till anställda. Till slut fick hon inte låna mer och bolaget försattes i konkurs 2015-04-07. Konkursen avslutades 2016-07-14.

Av Actima Sverige AB:s förvaltarberättelse framgår bland annat följande. Verksamheten startades år 2010. Under år 2011 hade bolaget en omsättning om ca 4 miljoner kronor. År 2014 hade bolagets omsättning sjunkit till 3 055 000 kr, och resultatrapporten visar en förlust uppgående till ca 349 000 kr. Verksamheten pågick ytterligare några månader och bolaget försattes därefter i konkurs efter egen ansökan 2015-04-07. Verksamheten har fungerat ett par år även om det löpande funnits likviditetsproblem, vilket resulterat bland annat i

KFM 9119 05 sv 00 11

restförföring av skatter och avgifter. Det har även inkommit en del ansökningar om betalningsföreläggande mot bolaget, vilket tyder på uppenbara betalningsproblem. Samtidigt har bolaget betalat när man haft möjlighet och så har skett kontinuerligt. Omsättningen minskade väsentligt år 2014, vilket synes vara del av obeståndet. Dock kan det inte uteslutas att obeståndstidpunkten ligger i ett tidigare skede. Samtidigt med den egna konkursansökan kom även Skatteverket med en ansökan om konkurs på grund av skatteskulder om ca 376 000 kr.

Bokföringen har skötts av extern konsult och det finns ingen anmärkning att rikta mot bokföringen. Det har inte heller kunnat konstateras transaktioner som skulle kunna vara återvinningsbara eller att det påvisats grund för skadestånd. Förvaltaren uppger att det inte har gjorts någon månadsvis granskning, men rimligen har funnits skäl att anta att aktiekapitalet varit till mer än hälften förbrukat en bit in på år 2014, i vart fall per 2014-04-01. Någon kontrollbalansräkning har inte upprättats, och reglerna i aktiebolagslagen avseende detta har alltså inte följts.

Skatteverket har till sin fordringsanmälan bifogat ett beslut från Förvaltningsrätten i Göteborg meddelat 2015-05-21. Av beslutet framgår bland annat följande. har sedan den 10 januari 2010 varit styrelseledamot och firmatecknare i bolaget till dess att bolaget försattes i konkurs den 7 april 2015. I egenskap av företrädare för bolaget har uppsåtligt eller av grov oaktsamhet underlåtit att betala bolagets skatter och avgifter för sammanlagt 367 008 kr. De obetalda skatter och avgifter för vilka betalningsansvar yrkades förföll till betalning mellan perioden den 12 december 2014 till den 12 mars 2015. I Förvaltningsrättens dom blir genom sitt företrädaransvar (enligt 59 kap. 15 § SFL) skyldig att tillsammans med Actima Sverige AB till staten betala 367 008 kr. Enligt Förvaltningsrätten har det inte framkommit några särskilda skäl för att helt eller delvis ska befrias från betalningsskyldigheten.

Rättsligt stöd för beslutet

Vi har fattat vårt beslut med stöd av följande regler i lag (2016:676) om skuldsanering för företagare.

Näringsverksamheten behöver drivas - eller ha drivits - på ett seriöst sätt (9 §).

En skuldsanering behöver vara skälig (rimlig) med hänsyn till de personliga och ekonomiska förhållandena. Vi tar hänsyn till hela situationen och särskilt till hur och varför skulderna har uppkommit, vad personen har gjort för att försöka betala dem och hur han eller hon har medverkat vid handläggningen. Vi ska också bedöma på vilket sätt en skuldsanering skulle öka möjligheterna att driva ett företag på nytt (10 §).

Kronofogdens bedömning

Det har efter värdering av fastighet framkommit att fastigheten har ett avsevärt högre marknadsvärde än vad som angetts i ansökan. Kronofogden har gjort en beräkning för att fastställa övervärdet och enligt denna uppskattas fastigheten ha ett nettoövervärde om drygt 600 000 kr, se bifogad

Skuldsanering Malmö
Christel Kronqvist
010-5789811
christel.kronqvist@kronofogden.se

Beslut om avslag på ansökan

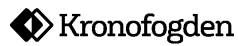
Datum 2017-08-17
Dnr S-11482-16

4 (5)

beräkning. I beräkningen har marknadsvärdet upptagits till 2,6 miljoner kr även om detta värde enligt värderingsmannen är något lågt. Det går alltså inte att utesluta att det vid en eventuell försäljning skulle bli ett mycket högre försäljningspris och därmed högre nettoöverskott. I beräkningen har Kronofogden även beaktat en uppskattad mäklarkostnad om 75 000 kr, uppskattad vinstskatt om 369 990 kr samt uppskattad flyttkostnad om 20 000 kr. I vinstberäkningen har även medtagits lagfartskostnad om 12 225 kr. är alltså delägare till en tillgång i form av en fastighet med ett uppskattat nettoöverbörde om minst 600 000 kr. Tillgången bör säljas och överskottet fördelas mellan fordringsägarna innan en skuldsanering kan komma ifråga. kan därför inte anses uppfylla det allmänna skälighetsrekvisitet enligt 10 § lag (2016:676) om skuldsanering för företagare .

Kronofogden ska även ta ställning till om näringsverksamheten har bedrivits på ett seriöst och försvarligt sätt. Enligt propositionen för F-skuldsanering ska misskötsamheten i verksamheten vara av allvarligare art samt av viss omfattning för att bedömas som oförsvarlig. Det framgår vidare att om någon företrädare för verksamheten har dömts företrädaransvar enligt 59 kap. 12 eller 13 § skatteförordningen har företaget misskött sina skyldigheter att betala skatt eller avgift i sådan utsträckning att verksamheten normalt får anses ha drivits oförsvarligt. En förutsättning för att denna presumtion ska brytas är att det framkommit särskilda omständigheter som tidigare inte beaktats i målet om företrädaransvar och som medför att agerandet trots allt inte ska bedömas som så allvarligt att det ska diskvalificera den sökande från F-skuldsanering.

har dömts företrädaransvar och ska därför tillsammans med Actima Sverige AB (bolaget) betala 367 008 kr till staten. Förvaltningsrätten har inte funnit skäl att befria henne från betalnings-skyldigheten. Vidare framkommer det att såsom företrädare för bolaget alltsedan augusti 2011 varit sen med att betala bolagets skatter som därför regelbundet registrerats i Kronofogdens register. Detta har pågått ända fram till att bolaget försattes i konkurs. I och med att skatterna regelbundet har betalats för sent, har bolaget olovligen skaffat sig en skatte kredit. Vidare framgår det av förvaltarberättelsen från bolagskonkursen att konkursförvaltaren funnits skäl att anta att aktiekapitalet varit till mer än hälften förbrukat i vart fall per 2014-04-01. Någon kontrollbalansräkning har inte upprättats, och reglerna i aktiebolagslagen avseende detta har alltså inte följts. Samtidigt har bokföringen i bolaget har skötts, det har inte funnits återvinningsbara transaktioner och det har inte funnit grund för skadestånd, vilket talar för en seriöst bedriven verksamhet. Trots detta får verksamheten i bolaget, mot bakgrund av de sena skattebetalningarna, det utdömda företrädaransvaret samt att kontrollbalansräkning inte upprättats, anses ha skötts oförsvarligt. kan därför inte anses uppfylla 9 § lag (2016:676) om skuldsanering för företagare. Hennes ansökan ska därför avslås.

Skuldsanering Malmö
Christel Kronqvist
010-5789811
christel.kronqvist@kronofogden.se

Beslut om avslag på ansökan

Datum 2017-08-17 Dnr S-11482-16

5 (5)

Hur man överklagar, se bilaga.

Christel Kronqvist

Bilaga
Borgenärs- och skuldförteckning
Beräkning av nettoöverbärde

Till dig som sökt skuldsanering

Du kan ansöka om skuldsanering på nytt.

Vänd dig gärna till kommunens budget- och skuldrådgivare för att få ekonomisk rådgivning eller hjälp med ansökan.

Bilaga 2

 Kronofogden
Skuldsanering Täby
Elin Hedman
010-5792737
elin.hedman@kronofogden.se

Bilaga 2

Beslut om avslag på ansökan

1 (4)

Datum 2017-11-17 Dnr S-03360-17

Kronofogdemyndigheten
Skuldsanering Täby
Box 1134
18311 TÄBY

Den person som har sökt skuldsanering för företagare

Borgenärer (de som ska ha betalt)

Se bifogad borgenärs- och skuldförteckning.

Vad som har prövats

Ansökan om skuldsanering för företagare.

Beslut

Kronofogdemyndigheten avslår ansökan om skuldsanering för företagare för

Anledningen är att det i dagsläget inte är skäligt att bevilja skuldsanering för företagare.

Inbetalda pengar betalas ut till

Ansökan och utredning

Personliga och ekonomiska förhållanden

har ansökt om skuldsanering för företagare. Hans ansökan kom in till Kronofogdemyndigheten (Kronofogden) den 27 februari 2017. Vi fattade beslut att inleda skuldsanering den 4 oktober 2017.

Av ansökan och övrig utredning har i huvudsak följande framkommit.

36 år och ensamstående. Han bor i en hyresrätt tillsammans med sina barn födda år 2002, 2006 samt 2014. Barnen bor växelvis hos honom.

arbetar sedan år 2017 som kock. Han har tidigare drivit aktiebolagen Z Gastronomi AB, Bistro Folke AB, samt Slussvaktar'n AB, Samtliga bolagen har försatts i konkurs varav Slussvaktar'n AB har likviderats.

inkomster varje månad utgörs av månadslön om 29 000 kronor samt ob-tillägg om 1 500 kronor, innan avdrag för skatt. Vidare får han barnbidrag samt flerbarnstillägg om totalt 1 819 kronor.

utgifter varje månad utgörs, förutom av levnadsomkostnader och skatt, av hyra om 9 000 kronor. Vidare har han kostnader för resor med

KFM 9119 05 sv 00 11

www.kronofogden.se
Postadress
Box 1134
18311 TÄBY

Telefon
0771-737300

E-postadress: kronofogdemyndigheten@kronofogden.se
Telefax
010-5747703

kollektivtrafik om 700 kronor samt kostnader för sjukvård och medicin om 275 kronor. Han har även kostnader för barnomsorg om 1 200 kronor.

står som registrerad ägare till en personbil; en Peugeot 406 SE 2,0 Kombi med årsmodell 2003. I övrigt saknar han utmätningsbara tillgångar.

Skuldsättningen

totala skuldbörda uppgår till 764 879 kronor. Skulderna har uppkommit mellan år 2008 till år 2016 och består huvudsakligen av skulder kopplade till tidigare bedrivna näringsverksamheter.

Det har under Kronofogdens utredning framkommit att utreds för personligt betalningsansvar avseende obetalda skatter för Bistro Folke AB, Företaget har obetalda skatter och avgifter om 518 477 kronor. Av beloppet kan enligt Skatteverkets bedömning göras personligt betalningsansvarig för 298 765 kronor. Beloppet gäller arbetsgivaravgifter, avdragen skatt och moms som skulle ha betalats under perioden juli 2015 till mars 2016. Skulden är ännu inte fastställd.

har berättat följande om sina skulder och anledningen till att han fick betalningsproblem.

har berättat att han köpte Z Gastronomi AB år 2012 och drev bolaget för att sedan sälja verksamheten. Han startade därefter upp Bistro Folke AB år 2015, men tyvärr så gick det inte så bra för verksamheten på grund av bristande gästunderlag och lokalhyran var alldeles för hög.

Vidare har han berättat att han delvis skuldsatt sig för att han inte kunnat ta ut lön från sina bolag, samt att han var tvungen att gå i personlig borgen för en kassamaskin och ett vattentorn för kolsyrat vatten. Båda bolagen har fått tillbaka sin utrustning.

har uppgett att han idag har kontroll över sin ekonomi och skuldsätter sig inte. Han har betalat på sina skulder genom utmätning i sin inkomst när utrymme funnits. Vidare har han varit i kontakt med inkassobolag och fordringsägare för att upprätta avbetalningsplaner.

Rättsligt stöd för beslutet

Vi har fattat vårt beslut med stöd av följande regler i lag (2016:676) om skuldsanering för företagare.

En skuldsanering behöver vara skälig (rimlig) med hänsyn till de personliga och ekonomiska förhållandena. Vi tar hänsyn till hela situationen och särskilt till hur och varför skulderna har uppkommit, vad personen har gjort för att försöka betala dem och hur han eller hon har medverkat vid handläggningen. Vi ska också bedöma på vilket sätt en skuldsanering skulle öka möjligheterna att driva ett företag på nytt (10 §).

Kronofogdens bedömning

Kronofogden ska göra en prognos över den sökandes förmåga att själv betala sina skulder. För att den sökande ska kunna få skuldsanering för företagare ska

det enligt denna prognos antas vara omöjligt för honom eller henne att på egen hand betala sina skulder inom överskådlig tid. Begreppet "överskådlig tid" innebär att vår prognos ska sträcka sig långt framåt i tiden. Vi ska även bedöma om den sökandes näringsverksamhet bedrivs eller har bedrivits på ett oförsvarligt sätt.

En skuldsanering för företagare ska även vara skälig med hänsyn till den sökandes personliga och ekonomiska förhållanden. Vid skälighetsbedömningen ska särskilt beaktas omständigheterna vid skuldernas uppkomst, de ansträngningar gäldenären har gjort för att betala sina skulder samt det sätt på vilket gäldenären medverkat vid ärendets handläggning.

Vad gäller skäligheten gör Kronofogden följande bedömning.
 är i behov av ekonomisk rehabilitering. En eventuell skuldsanering skulle innebära positiva effekter för honom då hans skuldsättning skulle minska och han skulle motiveras till att förbättra sin ekonomiska situation. Han har gjort ansträngningar för att komma till rätta med sin skuldsituation samt medverkan under handläggningen. Hans skulder är till huvudsaklig del uppkomna på grund av att han tidigare har bedrivit företag. I normalfallet är detta något som bör beaktas positivt i skälighetsbedömningen.

Det har dock under vår utredning framkommit att
 utreds för personligt betalningsansvar avseende obetalda skatter för Bistro Folke AB, 556983-3444. Företaget har obetalda skatter och avgifter om 518 477 kronor. Av beloppet kan
 enligt Skatteverkets bedömning göras personligt betalningsansvarig för 298 765 kronor. Beloppet gäller arbetsgivaravgifter, avdragen skatt och moms som skulle ha betalats under perioden juli 2015 till mars 2016. Skulden är ännu inte fastställd.

För att en skuldsanering för företagare ska vara meningsfull och genomförbar är det av yttersta vikt att samtliga skulder är fastställda och ingår i en eventuell skuldsanering. Om
 personliga betalningsansvar för obetalda skatter skulle fastställas efter ett beslut om skuldsanering för företagare skulle det medföra betydande svårigheter att fullfölja en skuldsanering och medföra även att skuldsaneringens rehabiliterande syfte riskerar att förfelas.

Med anledning av att
 personliga betalningsansvar ännu inte är fastställd gör Kronofogden bedömningen att det i dagsläget inte är skäligt att bevilja honom skuldsanering för företagare. Hans ansökan ska därför avslås.

Kronofogden har i detta beslut inte gjort någon bedömning av möjligheter att betala sina skulder inom överskådlig tid. Vi har heller inte gjort någon bedömning om
 har bedrivit näringsverksamhet på ett oförsvarligt sätt.

Detta beslut hindrar inte
 från att söka skuldsanering för företagare igen.

